

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer 'En Ya'aqov

agadot Bavli vi-Yerushalmi 'im perushe ve-ha-ḥidushim she-ba'u bo
ke-khol asher nidpesu kamah pa'amim : u-ve-tosefet ma'alot rabim

Ibn-Ḥaviv, Ya'aqov Ben-Shelomoh

המלש ןב בקעי, ביבח-ןבא

[Kaliningrad?], [1860?]

תומבי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9291

תניא

* איש אמו ואביו תיראו וגוי יכול אמר לו אביו א
 היטמ' או שאמ' לו אל תחזיר יכול ישמע לו ת"ל ו
 איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו כולכם ויק' ל' יט
 חייבין בכבודי תניא יכול יהא בנין בה"מ דוחה
 שבת ת"ל * את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו ס
 כולכם חייבין בכבודי תניא יכול יתיירא אדם
 מבית המקדש ת"ל את שבתותי תשמורו ומקדשי
 תיראו נאמרה שמירה בשבת ונאמרה מורא במקדש
 מה שמירה האמורה בשבת * לא משבת אתה ס
 מתיירא אלא ממי שהזהיר על השבת אף מורא ע"כ
 האמורה במקדש לא ממקדש אתה מירא אלא ממי
 שהזהיר על המקדש. ואיוו היא מורא מקדש לא
 יכנס אדם בהר הבית במקלו במנעלו באפונדתו
 ובאבק שעל רגליו ולא יעשו קפנדריא ורקיקה
 אמר לו אביו לכהן: היטמא בבית הקברות להשיב אצלה או
 שהיתה עומדת בקוץ ואמר לו אל תקזיר: יכול ישמע לו
 ת"ל איש אמו ואביו תיראו וילפינן לאו דטומאה ולא דהשבת
 אצלה מלאו דשבת: נאמרה שמירה בשבת ומורא במקדש
 והקישן הכתוב בפסוק אחד: לא משבת אתה מתיירא ולא
 כתיב ציה מורא: באפונדתו ארפקי שאור במתכיו: קפנדריא
 לקלר הלובו שלא להקיף ויכנס בפתח זה ויולא בשפנדלו ולא לשם
 עבודה אלא לעשות לרכיו: ויבא זה סמוך לזה וישתדל מוצץ

מק"ו ואין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בה"מ קיים מנין ת"ל את שבתותי תשמורו ומקדשי היראו מה שמירה האמורה בשבת לעולם אף מורא האמורה במקדש לעולם:

ב משנה ב"ש מתירין את הצרות לאחים וב"ה אוסרין *חלצו ב"ש פוסלין מן הכהונה וב"ה מכשירין נתיבמו ב"ש מכשירין וב"ה פוסלין ע"נ אע"פ שאלו אוסרין ואלו מתירין אלו פוסלין ואלו מכשירין לא נמנעו ב"ש מלישא נשים מב"ה ולא ב"ה מב"ש. כל הטהרות והטמאות שהיו אלו

מק"ו מפרש בפרק הוואה מבי אין לנא אל שער המלך בלבד שק שאינו מאוס ק"ו לרוק שהוא מאוס לפני הקב"ה: ב"ש מתירין לרת ערוה להתיבס לאסין דלית להו דרשא דלכרור: חלצו הלרות מן האסין: ב"ש פוסלין מן הכהונה שקליכתה קליכה: וב"ה מכשירין לפי שקליכה שלא ללורך והוי כקוללת מן הנכרי: נתיבמו לאסין: ב"ש מכשירין אותן לכהנים אם נתאלמנו מיצמיהם: וב"ה פוסלין שנבעלו לאסור להם והנבעלה לכסול לה עשאה זונה והזונה אסורה לכהונה: לא נמנעו וכו' אע"פ שזכי הלרות שנתבמו (לנית) [כנית] שמאי ממזרים הם לב"ה שהרי באיסור אשת אב הוו עליהם ואשת אב זכרת וזכי עריות שהן קייבי כריתות ממזרים הם כדאיתא בפירקין אפילו הכי לא נמנעו ז"ה לישא נשים מבית שמאי לפי שהיו מודיעים להם אותן הנאות מן הלרות ואומרין דעו שמעפקה זו מלרת ערוה שנתבמו באים והם היו פורשין:

חמש עשרה פרק ראשון יבמות ג

מטהרין ואלו מטמאין לא נמנעו עושין טהרות
אלו ע"ג אלו ע"כ: ובכרייתא פירש יותר ואמר
*לא נמנעו ב"ש לישא נשים מב"ה ולא כ"ה מב"ש יד
ללמדך שאהבה וריעות נוהגין זה בזה לקיים מה ע"ג
שנ' *האמת והשלום אהבו: זכריה מ

גמרא איכא מ"ד לא עשו ב"ש כדכריהם דהא ג
ב"ה רובא ואיכא מ"ד עשו דכי אזלינן בתר שס
רובא היכא דכי הדדי נינהו הכא ב"ש מחדדי טפוי: ע"א
שאלו את ר' יהושע צרת הבת מהו אמר להם ד
מחלוקת ב"ש וב"ה והלכה כדברי מי א"ל טו

מה אתם מכניסין ראשי בין שני הרים גדולים בין ע"ג
שני מחלוקת גדולות בין ב"ש וב"ה מתירא אני
שמא ירוצו גלגלתי אבל אני מעיד לכם על שתי כגו' אית'
משפחות גדולות שהיו בירושלים משפחת בית משפחת
עכמאי מבית צבועים ומשפחת בית קופאי מבן בית
מקושש שהן בני צרות ומהם כהנים גדולים ושמשו לכוניס
על גבי המזבח: וכן עכמאי

בימי ר' דוסא בן הרכינס הותרו צרת הברתה
לאחין והיה הדבר קשה לחכמים מפני טו

טהרות אלו על גב אלו שהיו משאילין כליהם אלו לאלו:

דכי הדדי נינהו נקמה:
ירוצו כמו ותרץ גלגלתו דאנימלך לשון רלוי: שהן בני צרות
שנאפו לשוק כנ"ה: בימי ר' דוסא הותרו אחיו של ר'
דוסא שהיה מתלמידי נ"ש התירן כדתכא לקמן ועשו על פיו

שחכם גדול היה (ווקן) ועיניו קמו מלבא לבית המדרש
 אמרו מי ילך ויודיעוהו אמר להן ר' יהושע אני
 אלך ואחריו מי ר' אלעזר בן עזריה ואחריו מי ר'
 עקיבא הלכו ועמדו על פתח ביתו נכנסה שפחתו
 אמרה לו רבי חכמי ישראל באין אצלך אמר לה
 יכנסו ונכנסו תפסו לר' יהושע והושיבו על מטה
 של זהב אמר לו רבי אמור לתלמידך אחר וישב
 א"ל מי הוא אמ' לו ראב"ע א"ל ויש לו בן לעזריה
 מהל' לו חברנו קרא עליו המקרא הזה *נער הייתי גם זקנתי
 ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם תפשו
 והושיבו על מטה של זהב א"ל רבי אמור לתלמידך
 אחר וישב א"ל ומי הוא א"ל עקיבא בן יוסף א"ל
 אתה הוא עקיבא בן יוסף ששמך הולך מסוף העולם
 ועד סופו שב בני שב כמותך ירכו בישראל (קרא
 עליו מקרא זה *טוב שם משמן טוב) התחילו מסבין
 אותו בהלכות עד שהגיעו לצרת הבת אמרו לו
 צרת הבת מהו אמר להם מחלוקת ב"ש וב"ה הלכה
 כדברי מי אמר להם הלכה כב"ה א"ל והלא משמך
 אמרו הלכה כב"ש אמר להם דוסא שמעתם או בן
 הרכינס שמעתם א"ל חיי רבי סתם שמענו א"ל אח
 וכהגו כן: שחכם גדול היה וסנורים קמ'ים שהוא התימן:
 קמו עמדו ולראו: א"ל ר' יהושע לר' דוסא רבי אמור לתלמידך
 אחר וישב: דוסא התימן שמעתם אומרים: או בן הרכינס
 בלא דוסא שמעתם: סתם שמענו בן הרכינס סתם ושמו לא

חמש עשרה פרק ראשון יבמות ד

קטן יש לי בכור שטן (שנון) הוא וינתן שמו והוא
מתלמודי שמאי והזהרו בו שלא יקפח אתכם בהלכות
לפי שיש עמו שי' תשובות בצרת הבת שהיא מותרת
אבל מעידני עלי שמים וארץ שעל מדוכה זו ישב
הגוי הנביא ואמר ג' דברים צרת הבת אסורה עמו
ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית ומקבלין גרים
מן הקרדוים ומן התרמודים תנא כשנכנסו נכנסו
בפתח אחד וכשיצאו יצאו בשלשה פתחים פגע בו
בר"ע אקשי ליה ואוקמיה א"ל אתה הוא עקיבא
ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו אשריך שוכית
לשם ועדיין לא הגעת לרועה בקר א"ל ר"ע ואפילו
לרועה צאן:

רבי יוחנן וסביא אמרי תרווייהו אין מקבלין גרים ^ס
מן התרמודים * פלוגי בה ר' יוחנן וסביא ^ס

החכה: בכור שטן (שנון) הוא קריף ועמד על שמועמו ע"כ
ועושה מעשה ואינו שז משמועמו לעשות כרבים: עמו ומואב
ישראל' הדפי' בארץ עמו ומואב שכבש משה מסיסון וכמקדשו
בקדושת ארץ ישראל ועכשיו צדית שכי צטלה קדושתה וחובעין
בה בשביעית ותקנו להם מעשר ראשון ומעשר עני בשביעית
כהמפרש לקמן מפני פרכסת עניים שבא"י שאין להם מה
לאכול בשביעית לפי שצטל לקט שכחה ופאה וצאים שס וכוטלין
שס לקט שכחה ופאה ומעשר עני: ומקבלי' גריטן מן הקרדווי'
וכו' ולא אמרינן ממזרים הם מנכות ישראל שגאו עליהם ככרים
דאיכא רבנן לקמן דפסלי: פגע בו ינתן בר' עקיבא:

4 חמש עשרה פרק ראשון יבמות

חד אמ' משום עברי שלמה וחד אמר משום בנות
ירושלים בשלמא למ"ד משום עברי שלמה קסבר
נברי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר אלא
למ"ד משום בנות ירושלים מאי היא פליגי בה רב
יוסף ורב כהנא ותרוייהו משמיה דרבה בר בר
חנה חד אמר י"ב אלפי גברי ושיחא אלפי קשתויי
וחד אמר י"ב אלפי גברי ומנייהו שיחא אלפי
קשתויי בשעה שנכנסו נכרים להיכל הכל נפנו על
כסף וזהב והם נפנו על בנות ירושלים שנא' *נשים
בציון ענו בתולות בערי יהודה א"ר שמואל בר
נחמני א"ר יונתן פסוק זה שר העולם אמרו *נער
הייתי גם זקנתי מאן אמריה אילימא קב"ה מי
איבא זקנה קמיה ואלא דוד אמריה מי קשיש
כולי האי אלא ש"מ שר העולם אמרו וא"ר שמואל
בר נחמני א"ר יונתן מ"ד *ידו פרש צר על כל
מחמדירה זו עמון ומואב בשעה שנכנסו נכרים
להיכל הכל נפנו על כסף וזהב והם נפנו על ס"ת
אמרו זה שכתוב בו *לא יבא עמוני ומואבי בקהל

איכה ה

מלים לו

איכה א

דנתי כג

עברי שלמה שכסאו בנות ישראל מקמת עושרן ודרין שס בקזקת
נכרים וקסבר נכרי וענד הבא על בת ישראל הגלד ממזר:
משום בנות ירושלים לקמן מפרש לה בנות ירושלים בקורבנה
שנאו נכרים ונשאום: ה"ג אלא למ"ד משום בנות ירושלים מאי
היא: קשתוי מושכי קשת: נער הייתי איידי דאדכריי האי קרא
לעיל נקט לי' הכא: שר העולם מלאך:

חמש עשרה פרק ראשון יבמות ה

ה' ישרף באש. *צוה ה' ליעקב סביביו צריו אמ' איכה א
רב כגון הומניא לפום נהרא:

א"ר יהודה אמר רב אסי נכרי שקדש בזמן הזה ש
חוששין לקדושו שמא מעשרת השבטים
הוא והא כל דפריש מרובא פריש בדוכתא דקביעי
דא"ר אבא בר כהנא *וינחם כחלה וכחבור נהר מ"כ ית
גוזן וערי מדי חלה זה *חלואות וחבור זה חרייב גי' סגמ'
נהר גוזן זו גינוק וערי מדי זה חמדן וחברותיה חלוון
ואמרי לה זו ניהר וחברותיה [חברותיה מאן אמר
שמואל כרך מושבי חידקי ודומקיא: פסולי דתרמוד
משום עבדי שלמה והיינו דאמרי אינשי קבא
רבא וקבא זוטא מגדר ואזיל לשאול ומשאול
לתרמוד ומתרמוד למישן וממישן לתרפניא:

ביצד

פרק שני

איסור קדושה שניות מדברי סופרים ואמאי קרי ו
הומני' לפום נהר' בהומניא הם ומלירין לבני פוס כהרא שהם כ
ישראל עכ"ס:

מעשרת השבטים הוא שגאלו כותית וקסנר דכותית גילדה
מישראל הולד ממזר וקושאין לקידושי ממזר: בדוכתא
דקביעי בני עשרת השבטים וכל קבוע כמקלה על מקלה דמי
והיכא קביעי כדכתי' ויכסם בקלק וקנור: זה חרייב נהר גוזן
וכו' מושכי (קשכי וקיקי) [קידקי ודומקיא]:
איסור קדושה זה איך על מה שכאמר במשנה כל שיט בו איסור

ליה איסור קדושה אמר אביו כל המקיים דברי
 חכמים נקרא קדוש אמר ליה רבא וכל שאינו
 מקיים דברי חכמים קדוש הוא דלא מקרי רשע נמי
 לא מקרי אלא אמר רבא קדש עצמך במותר לך:
ה אמר רבא רמו לשניות מן התורה מנין שנא'
כא *כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ
 ויקל יי אשר לפניכם האל קשות מכלל דאיכא רכות
 ומאי נינהו שניות ומאי משמע דהאי אל לישנא
 ימוקא' יי דקשה היא דכתיב *ואת אילי הארץ לקח לימא
 ב"ב ס"ח פליגי דר' לוי דא"ר לוי קשה עונשן של מדות
 יותר מעונשן של עריות שוה נאמר בהן אל וזה
 נאמר בהן אלה אל קשה ואלה קשה מאל גבי
 עריות נמי הא כתיב אלה ההוא למעוטי מדות
 מכרת אלא מאי חומרייהו הני אפשר בתשובה
 הני לא אפשר בתשובה רב יהודה אמר מהכא

קדושה קוללת ולא מתיבמת ופירשו זכריתא מאי איסור
 קדושה שניות וכו': קדש עצמך לעמוד ולהזכר: אף במותר לך
 להוסיף לך שניות המותרות על העריות כדי שלא תבא לידי עריות
 האסורות מן התורה: כי את כל התועבות האל גבי עריות
 כתיב דמשמע כל התועבות הקשות: מכלל דיש רכות וקלות
 מהן ואסורות: אלה במדות כתיב כי תועבת ה' אלהיך כל עושה
 אלה כל עושה עול ומדקאמר יותר משל עריות מכלל דהאל לאו
 קשה הוא: הא כתיב אלה מכל התועבות האלה וכפרתו:
 עריות אפשר בחקנה כל זמן שלא הוליד ממזר יפרוש ממנה

כיצד פרק שני יבמות ו

און וחקר חקן משלים הרבה אמר עולא א"ר קהל יב
אלעזר קודם שבא שלמה היתה תורה דומה עירול"ס"ב
לכפיפה שאין לה אזנים עד שבא שלמה ועשה
לה אזנים ר' אושעיא אמר מהכא *פרעתו אל ושל"ד
העבר בו שטה מעליו ועבור. אמר רב אשי משל
דר' אושעיא למה"ד לאדם משמר פרדם משמרו
מבחוץ כולו משתמר מבפנים שלפניו משתמר
שלאחריו אינו משתמר והא דרב אשי בדותא
היא התם שלפניו מיהו משתמר הכא אי לאו
שניות פגע בערוה גופה רב כהנא אמר מהכא
*ושמרתם את משמרת עשו משמרת למשמרת ויקראית
א"ל אביו לרב יוסף הא דאודייתא היא דאודייתא
ופרשו רבנן. כל התורה נמי פרשו רבנן מדרבנן
וקרא אסמכתא בעלמא:

ויתקרט אבל מדות גזל את הרבים הוא ואינו יודע למי יקזור
ואע"ג דקי"ל יתקן בהם לרכי רבים לאו תשובה מעלייתא היא:
און לשון אזנים בית אקוה כדאמר' בעירוזין לימד דעת את
העם דאגמרא בסמיכי טעמא ולאסברה בדמי גמר מלתא ממלתא
והזהיר על דברי סופרים כדכתיב ויותר מהמה בני הזהר
[הזהר] בדברי סופרים יותר מדברי תורה וגזר על השניות:
אזנים של קופה לאחזו בהן הקופ' ומשתמרת שלא תפול הכי כמי
ע"י שניות מתרסקין מן העריות: פרעהו (הגדילהו) [הגלהו]
לאיסור והוסיף עליו כדי שלא תעבור בו ל' גדל פרע: ושמרתם
את משמרתו גבי עריות כתיב: ס"ז ס"ז

כב [פיסקא] מי שיש לו בן מ"מ פוטר אשת אביו
 ע"ג מן הייבום וחייב על מכתו. אמאי קרי
 שחזת כב כאן *ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך
 כדאמר רב פנחס משמיה דרב פפא בעושה תשוב'
 ה"ג כשעשה תשובה והאי בר תשובה הוא (והתניא)
 קבלת א [והתנן] שמעון בן מנסיא אומר איזהו *מעוות לא
 יוכל לתקן זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר
 השת' מיהא עושה מעשה עמך הוא:

כד ת"ר *והיה הבכור מבאן שמצוה בגדול ליבם
 דברי כה אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת יקום
 ע"ש אחיו לנחלה אתה אומר לנחלה או אינו אלא
 לשם יוסף קורין אותו יוסף יעקב קורין אותו יעקב
 נדא' ויח ואמר כאן יקום ע"ש אחיו ונאמר להלן *ע"ש
 אהיהם יקראו בנחלתם מה שם האמור להלן נחלה

בעושה מעשה עמך [והאי אביו לאו עושה מעשה עמך הוא
 שהרי בא על הערוה והוליד ממנה ממזר]: כדאמר
 רב פנחס זכר' קומר בקדש: השתא מיהת הואיל ושז עושה
 מעשה עמך הוא וכהי כמי דעונו גלוי (וכיכר) [וכזכר] כל זמן
 שממזר קיים מיהו מתשונה ואילך בכלל עושה מעשה עמך הוא:
 מכאן שמצוה בגדול ליבם הכי דריש ולקחה לו לאשה ויבמה
 והיה הבכור המייבם יהיה הזכור: אשר תלד ואותה
 יבמה תהיה ראוי' לילד פרט לאילוכית: יקום היבם ע"ש אביו
 לכחול קבלתו ולא יקלקו אביו עמו: אתה אומר לנחלה והאי
 יקום יבם משתעי: או אינו אלא בנן שיוולד לו משתעי שאם

אף שם האמור כאן לנחלה ולא ימחה שמו פרט
לסרים ששמו מחוי אמר רבא אע"ג דבבל התירה
כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו הכא אתאי
גורה שוה אפיקתיה מפשטה לגמרי:

דבי נחמיה אומ' אח' גרי אריות ואח' גרי חלומות ט
ואח' גרי מרדכי ואסתר אינם גרי' עד שס
שיתגיירו בזמן הזה כזמן הזה ס"ד אלא אימא ע"ג

כזמן הזה *אע"פ שכבר העלו הלכה בדברי האומ' ונכחו' גי'
כילם גרים הם אפ"ה הנטען מן הכותית ונתגיירה
אסור לכנסה לכתחילה משום דרב (אישו) [אסי]
דאמר רב (אישו) [אסי] *הסר ממך עקשות פה
ולוות שפתים הרחק ממך. ת"ר אין מקבלין גרים
לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי
דוד ולא בימי שלמה א"ר אלעזר מאי קרא

היה שם המת יוסי קורין לו יוסי: אין מקרא יוצא מידי
פשוטו ואע"ג דדרשינן ליה לדרשא מידי פשוטו מיהו לא נפיק
לגמרי: ואפיקתיה לגמרי שאין לריך לקרות לבנו כשם אחיו המת
[והכי גמר לה מרביה]:

גרי אריות כגון כותים דכתיב בספר מלכים וישלח ה' צם את
האריות ונתגיירו כדכתיב התם בגלות שומרון: גרי חלומות
בעל קלומות אמר להם להתגייר: מרדכי ואסתר ורבים מעמי
הארץ מת"הדי': בזמן הזה ס"ד דכל הכי דמקמי הכי לאו גרים
כינהו כגון כנזראדן וכיולא זו: כבזמן הזה שלא יעשה מקמת
שרה: ולוות שפתים הרחק ממך דאתו לאחזוקי לקלא קמא:

דאמרינן דכל האריות שהיו בארץ ישראל היו נחמיה ונתגיירו

ישעיהכד*הן גור יגור אכס מאותי מי גר אהך עליך יפול מי
גר אהך בעניוהך הוא דעליך יפול אבל אירך לא:

ארבעה אחין

פרק שלישי

י א"ך יצחק כל מועכות של בית רבי תמר שמן
ולמה נקרא שמן תמר ע"ש תמר שמיעכה
באצבע והיא הו ער ואונן שלא כדרך שאשן
בשלמא אונן כתיב ביה *ושהת ארצה אלא ער כנ"ל
ארנב"י וימת גם איהו אף היא באותה מיתה מת.
בשלמא אונן משום לא לו יהיה הזרע אלא ער מ"ט
עבר הבו כדו שלא תתעבר ותכתיש יופיה:

החורין

פרק רביעי

יא הניא ר"א בן יעקב אימר לא ישא אדם אשה ודעתו
לז לגרשה משום שנא' *אל תחרוש על רעך רעה:
הן גור יגור הנא להתגייר יגור: אפס מאותי בעוד שאין אפי
עמהם יתגייר דהיינו בזמן הזה: מי גר אהך בעניוהך כאשר
אמרתי לך עליך יפול לעולם הנא. יפול יכוס כמו על פני כל
אזיו כפל יפול מלדך אלף:
כל מועכות של בית רבי המאירות בתולותיהן נאלצעותיהן:
תמר שמן ע"ש תמר שמיעכה באצבע קודם ביאה ופתקה
פתוק והוה לה כשתי ביאות דנביאה ראשונה לא מיעברא:

החולץ פרק רביעי יבמות ח

נמשנה היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיש מא
לה שלשה חדשים וכן כל שאר הנשים ע"א
לא יתארסו ולא ינשאו עד שיהו להן שלשה
חדשים ופירש' ובגמרא לא תתיבם שמא יהיה הולד

בן קיימא וקא פגע באיסור אשת אח וכו' :]
בן קיימא וכן שאר כל הנשים וכו' בשלמא יבמה מב
פיסקא וכן שאר כל הנשים אמאי אמ'
כדאמרן אלא שאר כל הנשים אמאי אמ'
רב נחמן אמר שמואל משום דאמר קרא *להיות נדל' י
לך לאלהים ולזרעך אחריו להבחין בין זרעו של
א' לזרעו של שני מתיב רבא לפיכך גר וגיורת
צריכין להמתין ג' חדשים הכא מאי להבחין איכא
הכא נמי איכא להבחין בין זרע שנזרע בקדושה
לזרע שלא נזרע בקדושה:

ההוא דאתא לקמיה דרב א"ל כותי ועבד הכא מה
על בת ישראל מהו א"ל הולד כשר א"ל
הב לוי ברהק לא יהיבנא לך אמ' ר' שימי בר חייא
לרב אמרי אינשי גמלא במדי אקבא רקדא
ולזרעך אחריק שאין השכיפה שורה אלא על הולדאי שזרעו מיוסם
אחריו וה"כ ק"ל בכדריס וזרותי מכס המורדים והפושעים
כי אלו בני ערבוביא: גר וגיורת גר שנתגייר ואשתו עמו לריב'ס
להמתין ג' קדשים לפרוש זה מזה והכא מאי להבחין איכא הרי
אין כאן ראשון ושני:

ההוא בן כותי מישראלית: אמרי אינשי גמלא במדי אקבא
רקדא גמל גדול מרקד בתוך קב קטן נד' רגליו במלכות

הא גמלא והא קבא והא מדי ולא רקדא א"ל אי ניהוי
 כיהושע בן נון לא יהיבנא ליה ברתא א"ל אי הוה
 כיהושע בן נון אי מר לא יהיב ליה אחריני יהבי
 ליה האי אי מר לא יהיב ליה אחריני לא יהבי ליה
 לא הוה קא אזיל מקמיה יהיב ביה עיניה ושכיב
 ואף רב מתנה מורה בה להיתירא ואף ר' יהודה
 מורה בה להיתירא דכי אתא לקמיה דר' יהודה
 א"ל זיל איטמר או נסיב בת מינך וכי אתא לקמיה
 דרבא א"ל או גלו או נסיב בת מינך:

מו"ד גר שמל ולא טבל ר' אליעזר אומר ה"ז גר
 שכן מצינו באבותינו שמלו ולא טבלו טבל
 ולא מר ר' יהושע אומר ה"ז גר שכן מצינו באמהות

קדי וגחמא: הא קבא והא גמלא והא מדי יבא וירקד לפנינו
 כלומר אתה שהתרת דבר קידוש האמת דנריך ותן לו בתך: לא
 הוה אזיל מקמיה אותו בן הכותי דקא"ל הכ לי ברתך: זיל
 איטמר [לך] במקום שלא יכירוך ושאל בת ישראל שאלו יכירוך
 לא יתכוה לך אלמא לאו ממזר הוא מדאכשר ליה בת ישראל שהרי
 ממזר מזהר על הכשרה: בת מינך בת ישראל מן הכותי הכשרה
 כמותך אבל ממזרת ושפחה לא תשא אלמא כשר הוא: גלי לא
 לגלות במקום אחר שלא יכירוך ויתנו לך בת ישראל כשרה:
 באבותינו שמלו בימי משה כשילאו ממלרים וילאו מכלל
 בני נח לקבל התורה ולקבל פני השכינה: אמהות
 כשותיהם שטבלו כדמפרש לקמן דאם לא טבלו במה ככנסו תקת
 כנפי השכינה:

החולין פרק רביעי יבמות ט

שטבלו ולא מלו וחכ"א טבל ולא מל מל ולא טבל
אינו גר עד שימול ויטבול ר' יהושע נמי נילף מאבות
ור' אליעזר נמי נילף מאמהות וכי תימא וכו':
ת"ר מי שבא ואמר גר אני יכול נקבלנו ת"ל אתך ^ס
במוחזק לך בא ועדיו עמו מנין ת"ל *וכי יגור ע"כ
אתך גר בארצכ' *אין לי אלא בארץ בח"ל מנין ויקרא יט
ת"ל אתך בכל מקום שאתך א"כ מה ת"ל בארץ מז
בארץ צריך להביא ראיה בח"ל אין צריך להביא
ראיה דברי ר' יהודה וחכ"א בין בארץ בין בח"ל
צריך להביא ראיה:

ת"ר *ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו ^ס
מכאן א"ר יהודה גר שנתגייר בב"ד ה"ו גר דברים א
בינו לבין עצמו אינו גר מעשה באחד שבא לפני
ר' יהודה וא"ל נרגיירתי ביני לבין עצמי א"ל יש
לך עדים א"ל לאו יש לך בניסא"ל הן א"ל נאמן אתה
לפסול את עצמך ואי אתה נאמן לפסול את בניך:
ת"ר גר שבא להתגייר בזמן הזה אומרים לו מה יב
ראית [שבאת] להתגייר אי אתה יודע שישראל ^ס
בזמן הזה דווים דחופים סחופים ומטורפים ויסורין
בא ועדיו עמו מנין שחאמן: ת"ל וכי יגור מ"מ ולקמן פריך
כיון דעדיו עמו פשיטא ומי בעי קרא: כל מקום שאתך
ולקמן פריך הא אפיקתיה: צריך להביא ראיה שנב"ד כתגייר שמא
גבעוניהול הוא ומשום שנב"דא"י הוא דקאמר הכי ומסקר:
סחופים שפלים וכפויין כמו סחופי כסא כפיית כלי:

באים עליהם אם אמר יודע אני ואיני כדי מיד
 סס מקבלין אותו * ומודיעין אותו מקצת מצות קלות
 ע"ב ומקצת מצות המורות מ"ט דאי פריש נפרוש דא"ר
 יסע"י יד חלבו קשים גרים לישראל כספחת דכתיב * ונלוה
 הגר עליהם ונספחו על בית יעקב ומודיעין אותו
 עון לקט שכחה ופאה ומעשר עני מ"ט א"ר חייא
 בר אבא א"ר יוחנן בן נח נהרג על פחות משה
 סס פרוטה ולא ניתן להשבון * ומודיעין אותו עונשין
 ע"א של מצות אומרים לו הוי יודע שעד שלא באת
 בגמ' למדה זו אכלת חלב אי אתה עושה כרת חללת
 החולת' שבת אי אתה עושה עקילה עכשו אכלת חלב
 כמובים אתה עושה כרת חללת שבת אתה עושה עקילה
 שלא כסדר ואיני כדאי ואיני ראוי להשתתף בצרתם ומי יתן ואזכה לכך:

דאי פריש [שלא יתגייר: נפרוש] כפרו ולא איכפת לן:
 דאמר מה קשים גרים לישראל כספחת דכתיב ונלוה הגר
 עליהם ונספחו על בית יעקב לשון ספחת שאוקוין מעשיהם
 הראשונים ולומדין ישרא מהם או סומכין עליהם באיסור והיתר:
 ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופאה שלא יאמרו עניים הללו
 הלוקטין פאת שדי גזלנים הם ועומד עליהם להרגם נדיניהם
 שבני נח החזירו על הגזל בסנהדרין ואזהרתן זו היא סיתתן דלא
 בעי התראה לפיכך בן נח נהרג על פקודת משה פרוטה דככרי
 קפיד על דבר מועט ולבני ישראל הויא עקילה: ולא ניתן
 להשבון ואיכו בקורה אלא כהרג דגבי ישראל כתיב והשיב את
 הגזלה אשר גזל אצל בני נח אמרינן בסנהדרין אזהרתן זו סיתתן

החורין פרק רביעי יבמות

וכשם שמוהייעין אותו עונשן של מצות כך מודיעין
אורו מתן שכרן אומרים לו הוי יודע שהעה"ב אינו
עישוי אלא לצדיקים וישראל בזמן הוה אינם יכולים
לקבל לא *רוב טובה ולא רוב פורענות ואין מרבין ^{סס}
עליו ואין מדקדקין עליו א"ר אלעזר מאי קרא ^{ע"ב}
דכתיב *ותרא כי כתאמצת הוא ללכת אתה ותחדל ^{רות א}
לדבר אליה אמרה לה אסיר לן תחום שבת *כאשר ^{סס}
תלכי אלך אסיר לן יחד באשר תליני אלין מפקדינן
אתריג מצות עמד עמו אסיר לן ע"ו ואלהיך אלהי
ארבע מיתות נמסרו לב"ד באשר תמותי אמות
ב' קברים נמסרו לב"ד ושם אקבר מיד ותרא כי
מתאמצת היא וגו' ^{ה' סס"ה קמ"ט}

ת"ד *ועשתה את צפרניה ר' אליעזר אומר תקוץ יג
וכיון שעבר על אחד מז' מלות כהרג. לישאל אפריכא מודיעין ^{מח}
אותו עון לקט שכסה ופאה הואיל והס מקפידין על המזון כ"כ ^{דנדי' כל}
פדאמרן דכהרג על פקות מאזה פרוטה מודיעין אותו עון לקט
שכסה ופאה שאל יקזור בו מלהתגייר. ולשון זה עיקר דאי מאוס
טעמא קמא מאי לשון עון לקט שכסה ופאה יודיעוהו סילקטו
עניים נאדהו; לא רוב טובה לפי שילך הרע מקור אפריה'
פדאמרינן (בסוטה) [בסוכה דף נג'] ושאל תזק דעתן עלייהו
ויקטאו; ואין מרבין עליו דברים לאיים עליו שיפלו; אסיר
לן יהוד להתקד עם אחד: ב' קברים אק' לכסקלי' ולנאפיים
שהרשעו בעצירות קמורות ואחד לכהרגים ולכחכקים שאין מיתתן
קמורה ואינן רשעים כ"כ:
תקוץ אלפרכים קאי ואע"ג דלאו כיוול הוא גזירת הכתוב הוא:

דברי' כ"ר עקיבא אומר תגדל. ת"ר *ובכתה את אביה ואת
אמה *ר' אלעזר [אליעזר] אומר אביה אביה מממש
אמה אמה מממש ר' עקיבא אומר אביה ואמה זו ע"ז
וכן הוא אומר *אומרים לעץ אבי אהה וגו':

סס
ע"ז
ירמיה נ

תניא ר' חנניה בנו של ר"ג אומר מפני מה גרים
בזמן הזה מעונים ויסורין באין עליהם מפני
שלא קיימו שבע מצות שקבלו בני נח. ר' יוסי
אומר גר שנתגייר כקטן שנולד דמי אלא מפני מה
מעוניין לפי שאין בקי אין כדקדוקי מצות כישראל.
אבא חנן אומר משום ר' אלעזר לפי שאין עושין
מאהבה אלא מיראה אחרים אומרים מפני ששהו
עצמן להכנס תחת כנפי השכינה. א"ר אבהו ואי
רומ' תימא ר' חנינא מאי קרא *ישלם ה' פעלך ותהי
משכורתך שלימה מעם ה' אלהי ישראל אשר באת
לחסות וגו':

תניא שמעון בן עזאי אומר מצאתי מגלת יוחסין
בירושלים וכתוב בה איש פלוני ממזר מאשת
איש וכתוב בה משנת ר' אלעזר בן יעקב קב ונקי.

שלא קיימו ז' מצות בעודן ככרי' ועד השתא לא איפרעו מיכיהו
דפורענותן גנוזה להם לעתיד [לנא] אכל כשנתגיירו
נפרעין מהם כדי למרק עונותם: כקטן שנולד ואינו כעש
לשעבר: מיראה מיראת גיהנם והפורענות האמור עליהם:
אשר באת שמהרת ולא אחרת:

משנת ר' אלעזר קב ונקי קצמדה קטנה כלו' במקומו' מועטין

וכתוב
מידן
*כי
את
*מי
*דר
מספ
חמ
מה
ש
להר
שפר
ה' כ
מאי
הוא
כמו
שאי
ידעו
לי
הוא
פומ
לכס
אלא
כדמ
לרא

החורץ פרק רביעי יבמות יא

וכתוב בה מנשה הרג את ישעיה אמר רבא
מידן דיינייה וקטליה אמר ליה משה רבך אמר
*כי לא יראני האדם וחי ואתה אמרת *ואראה לנ
אתה' יושב על כסא רם ונשא משה רבך אמר ישע' ו
*מי כיו אלהינו בכל קראנו אליו ואתה אמרת דנר' ד
*דרשו ה' בהמצאו (קראוהו). משה רבך אמר *את ישע' כה
מספר ימך אמלא ואזה אמרת *והוספתי על ימך שחות כג
חמש עשרה שנה אמ' ישעיה ידענא ביה דלא מקבל מ"כ נ
מה דאימא ליה ואי אימא ליה לישוויה מזיד אמר
שם איבלע בארזא אתיוה לארזא ונסרוהו כי מטא
להדי פומאנח נפשיה משום דאמר *ובתוך עם טמא ישע' ו
שפתים אנכי יושב מ"מ קשו קראי אהדדי ואראה את
ה' כדתניא כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה
מאירה משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה.
הוא נזכר במשנה או בזרייתא ונקי בכל מקום שנזכר הלכה
כמותו: מידן דיינייה זכניא שקר: בהמצאו משמע פעמי'
שאינו מלוי: אמלא לאו לשון תוספת אלא משלים ולא יותר:
ידענא ביה במשנה דלא מקבל תירוצא דטעמא דקראי לא קטיל
לי ואי אימא ליה ולא יקבל ואשויה מזיד בהריגתי דעכשו סבור
הוא להרגני בדין מוטב שאזרק מפניו: כי מטא כרגא: להדי
פומא דיסעיה כסרוה לפומיה וכך כפשיה ומשום הכי איענש
לכסורי פומיה משום דקריכהו לישראל עם טמא שפתים מדעתו
שלא כוה לו הקב"ה ולא מקמת תוכחה דכתיב ואומר [אוי לי כי
נדמית] וגו': נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה וכסורי
לראות ולא ראו: משה נסתכל באספקלריא המאירה וידע

שחות לג
ישע' ו
דנר' ד
ישע' כה
שחות כג
מ"כ נ
ישע' ו

ישע"י כח *דרשו ה' בהמצאו הא ביהוד הא כצבור
 ויחיד אימת אמר רב נחמן אמר דבה בר אבתו
 אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליה"כ. את מספר ימין
 אמלא. תנאי היא דתניא את מספר ימין אמלא
 נ *אלו שני דורות זכה משלימין לו לא זכה פוחתין
 לו דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים זכה מוסיפין
 לו לא זכה פוחתין לו אמרו לו לר' עקיבא הרי
 הוא אונו והוספתי על ימין המש עשרה שנה אמ'
 להם משלו הוסיפו לו תדע שהרי נביא עומד ומתנבא
 ח"ט יג *תנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו ועדיין לא
 נולד מנשה. ורבנן מי כתיב נולד מחזקיה לבית
 דוד כתיב אי מחזקיה נולד אי מאינש אחרינא:

הבא על יבמתו

פרק ששי

טז תניא *וכל אשר יודעת איש בראויה ליבעל

ס
 ע"ב
 נמדב' לא
 שלא ראהו בפניו: שני דורות שנים שמוסקין לאדם בשעת לידתו:
 זכה מוסיפין לו והאי אמלא לאן תוספת הוא: משלו הוסיפו
 לו אלא שמתקלה היו רוצין לפקות משכיו: תדע שמתקלה כשנולד
 פסקו לו כל אותו תוספות: שהרי הנביא כתבנא בימי ירבעם
 שנים הרבה קודם הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו ובשעת
 קוליו של קזקיהו עדין לא נולד מכנה שממנו ילא יאשיהו והוי אומר
 בשעת קוליו גזרו לפקות משכיו וכשזכה השלימו לו:
 בראויה ליבעל אע"פ שלא כבעלה:

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות יב

הכתוב מדבר אתה אומר בראויה ליבעל או אינו אלא נבעלה ממש כשהוא אומר וכל הטף בנשים אשר לא ידעו וגו' הוי אומר בראויה ליבעל הכתוב מדבר. מנא ידעי א"ר (חנא) (הונא) בר פיזנא א"ר שמעון הסידא העבירום לפני הציץ כל שפניה מוריקות בידוע שהיא *ראויה ליבעל כל שאין פניה מוריקות בידוע שאינה ראויה ליבעל א"ר נחמן *סימן לעבירה הדרוקן כיוצא בדבר אתה אומר *וימצאו מיושבי יבש גלעד ארבע מאות נערה בתולה אשר לא ידעה איש למשכב זכר מנא ידעי א"ר כהנא הושיבה על פי הבית של יין בעולה ריחה נודף בתולה אין ריחה נודף. ונעבירנה לפני הציץ א"ר כהנא בריה דרב נתן *לרצון להם כתיב לרצון ולא לפורענות אי הכי במדין נמי אמ' רב אשי להם כתיב להם לרצון ולא לפורענות לנכרים אפילו לפורענות:

והוא
דליכא
יותר ונ'
וכדאין
כפחותות
ונג' הדי"ף
שבת לג'
שופט' לכא

שמות כח

רבי שמעון בן יוחאי אומר *קברי נכרים אינם יז מטמאים באהל שנאמר *ואתן צאני צאן שס

כשהוא אומר וכל הטף בנשים אשר לא ידעו החיו הא אשה אע"פ שלא ידע' הרוגו הוי בראוי ליבעל קא משתעי קרא פניה מוריקות כס היה: הדרוקן כהיה מוריקות של עוברי עבירה: מאנשי יבש גלעד צימי פלגש צגבעה שכהרגו כל אנשי יבש גלעד לפי שלא נאו להלקס בשנט בנימן כאשר אקיהם והקיו כל שלא נבעלה וכתכוס לכותרי' משנט בנימן לכאס:

אין מטמאין את המאהיל עליהם: אין ידע' אשה הא יזף חת

בצבור
אבתו
ימיק
אמלא
וחתין
סיפין
הרי
האמ'
תנבא
לא
לבית
ינא:

על
דתו:
סיפו
כולד
בעס
עת
ומר
עצ
לע

מרעיתי אדם אתם אתם קרויין אדם ואין עכו"ם
קרויין אדם:

ס' מתני' מעשה ביהושע בן גמלא שקידש למרתא
בת בייתוס ומינהו המלך להיות כהן גדול
וכנסה וכו': גמ' מינהו אין נתמנה לא אמר רב
יוסף קטיר קחוינא הכא דא"ר אסי תרקבא דדינרי
עיילה ליה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא עד
דמוקי ליהושע בן גמלא בכהנא רברבא:

יח תניא אין בתולה אלא נערה וכן הוא אומר *והנערה
טובה מראה מאד בתולה:

ע"ג אמר רב נחמן אמר שמואל אע"פ שיש לו לאדם
כמה בנים אסור לעמוד בלא אשה שנא'
יט' *לא טוב היות האדם לבדו *תניא *שלשה דברים
עשה משה [מדעתו] והסכימה דעתו לדעת המקו'
פירש מן האשה ושבר הלוחות וכו':

סב תניא ר' נתן אומר ב"ש אומרים ב' זכרים וב'
נקבות וב"ה אומר זכר ונקבה אמר רב הונא
מאי טעמא דר' נתן אליבא דב"ש דכתיב *ותוסף
ללדת את אחיו את הבל הבל ואחותו קין ואחותו

אתם קרויין אדם וגבי עומאת אהל כתיב אדם כי ימות נאהל:
מינהו אין כלו' מינהו המלך אהל אחיו הכהנים ומכהדרין לא
מינהו: נתמנה לא נתמנה לא קתני דהוי משמע דראוי
היה לכך: קטיר קחוינא הכא קשר של רשעים אכי רואה כאן
שלא היה ראוי לכך אלא כתיב ממונו ומינהו:

את קין את הבל אחיו ריבויין לומר כקבות היו עמהן:

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות יג

וכתיב *כי שח לי אלהים זרע אחר תחת הבל שס
כי הרגו קין ורבנן אודויי הוא דקא מודי:
איתמר היו לו בנים ומתו רב הונא אמר קיים כ
פריה ורביה ר' יוחנן אמר לא קיים רב שס
הונא אמר קיים משום דרב אסי דאמר רב אסי אין
בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף שנא'
*כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי ור' יוחנן ישעיה כו
אמר לא קיים פריה ורביה לשבת יצרה בעינן כדה פ"ב
והא ליכא ע"זד' ה'

א"ל רבה (לרבה) [לרבא] בר מארי מנא הא שס
מילתא דאמור רבנן בני בנים הרי הן כבנים ע"ב
אולימא מדכתיב *הבנות בנותי והבנים בני אלא כדא' לא
מעתה והצאן צאני ה"נ אלא דקניית מינאי ה"נ דקניית
מינאי אלא מהכא *ואחר בא חצרון אל בת מכיר ד"ה ס ג
אבי גלעד ותלד לו את שגוב וכתיב *מני מכיר שופט' ה
ירדו מחוקקים וכתיב *יהודה מחוקקי: מהל' ס

כי שח לי אלהים זרע אחר תחת הבל אלמא תשלומין צעי ולא
סגי בלא ב' זכרים וב' נקבות:
משום דרב אסי כלו' טעמא דפריה ורביה משום דרב אסי
והאי כיון דכטלו על ידו מנשמות שבאותו אולר שמו גוף
הרי קיים פ"ו:

[מנא הא מילתא וכו' אנכי נתו קאי דבן בכו פשיטא לן:] מני
מכיר ירדו מחוקקי' ולא מליכו למימר מכי בכיו אלא
מכני נתו דהא כתיב קרא אקריכא יהודה מחוקקי ולא משכח

כא תניא ר' יהושע אומר נשא אדם אשה בילדותו
 וישא אשה בזקנותו היו לו בנים בילדותו
 קהל' יא יהיו לו בנים בזקנותו שניאמר *בבקר זרע זרעך
 ולע"ב אל תנח ירך כי אינך יודע איזה יכשר הזה
 או זה אם שניהם כאחד טובים. ר' עקיבא אומר
 למי תורה בילדותו ילמוד תורה בזקנותו היו לו
 תלמידים בילדותו יהיו לו תלמידים בזקנותו שנא'
 בבקר זרע זרעך וגו' אמרו שנים עשר אלף זוגים
 תלמידים היו לו לר' עקיבא מגבת עד אנטיפרס
 ופולן מתו בפרק אחד משני שלא נהגו כבוד זה
 בזה והיה העולם שמש עד שבא ר' עקיבא אצל
 רבותינו שפדרום ושנאה לר' מאיר ור' יהודה ור'
 יוסי ור' שמעון ור' אלעזר בן שמוע והם הם
 העמידו תורה באותה שעה. הנא כולם מתו מפסח
 ועד עצרת אמר רב חמא בר אבא ואיתומא ר'
 חייא בר אבין וכלם מתו מיחה רעה מאו היא
 אמר רב נחמן אסכרה:

כב א"ר תנחום א"ר חנילאי כל יהודי שאין לו אשה
 שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא מובה.
 דנני' יד בלא שמחה דכתיב *ושמחת אתה וביתך. בלא
 לה דליתו מהרוייהו אלא הכי דכפכו מקוקקים מחלרון מנתו אל
 מכיר אלמא בני דתו ככניו:

לערב לעת זקמתו: איזה יכשר איזה זרע יהיה הגון וירא שמים
 ומתקיים: מגבת ועד אנטיפרס שס מקומות:
 ביתך אשה:

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות יד

ברכה דכתיב *להניח ברכה אל ביתך. בלא טובה יחזקא' מד
דכתיב *לא טוב היוצא האדם לבדו. במערבא נרא' כ'
אמרי בלא תורה ובלא חומה בלא תורה דכתיב
*האם אין עזרתי בי [ותושיה נדחה ממני] בלא חומה אינו
דכתיב *נקבה חסוב גבר. רבא בר עולא אמר ירווי' לא
אף בלא שלום דכתיב *וידעת כי שלום אהלך וגו'. אינו
[אריב"ל כל היודע באשתו שהיא יראת שמים ואינו
פוקדה נקרא חוטא שנא' וידעת כי שלום וגו' ואריב"ל
חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא
לדרך שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו'] ת"ר
האזהב אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו והמדריך
בניו ובנותיו בדרך ישרה והמשיאן סמוך לפרקן
עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך. ת"ר
האזהב את שכיניו והמקרב את קרוביו והנושא את
בת אחותו *והמלוה סלע לעני בשעת דוחקו עליו סג
הכתוב אומר *או תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני ייעיב כח
האם אין עזרתי בי אשתי דכתיב עזר כנגדו מיד תושיה
כדקה ממנו שלריך לעסוק בלרכי ביתו ותלמודו משתכח:
וידעת כי שלום אהלך בזמן שיש לך אהל ואין אהלו אלא
אשתו שנאמר שובו לכם לאהליכם: [ואינו פוקדה בתשמיש
בעת עוכתה: כי שלום אהלך שלמה ביראת שמים: בשעה
שיוצא לדרך משום שמתאוה לה באותה שעה יותר:] יותר
מגופו דזילותא דאתתא קשיא מדגברא: והנושא את בת אחותו
גישגועי אדם רבים על אקותו יותר מן אקיו ומתוך כך כמלא
מקצו את אשתו: או תקרא לעיל מיניה כתיב כי תראה ערום

כג א"ר אלעזר כל יהודי שאין לו אשה אינו אדם
 שנא' *זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם
 כגא' ה אדם. וא"ר אלעזר כל [אדם] שאין לו קרקע
 תלמי קטו אינו אדם שנא' *השמים שמים לה' והארץ נתן
 כגא' ב לבני אדם. וא"ר אלעזר מ"ד *אעשה לו עור כנגדו.
 זכה עוורתו לא זכה כנגדו. וא"ר ר' אלעזר רמי
 כתיב כנגדו וקרין (כנגדו) [כניגדו] זכה כנגדו לא
 זכה מנגדתו. אשכחיה ר' יוסי לאליהו א"ל כתיב
 אעשה לו עור במה אשה עוורתו לאדם א"ל אדם
 מביא חטין חטין כוסם פשתן פשתן לובש לא
 נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו. וא"ר
 ס אלעזר מ"ד *זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי
 מלמד שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה
 ס יב דעתו עד שבא על חיה וא"ר אלעזר מ"ד *ונברכו
 בך כל משפחות האדמה א"ל הקב"ה לאברהם
 שתי בריכות טובות יש לי להברוך בך רוח המואביה
 ונעמה העמונית כל משפחות האדמה אפילו משפחו
 הדרות באדמה אין מתברכות אלא בשביל ישראל
 וכסיתו היינו דוק עני ומצרך אל תתעלם היינו אוהב את
 שכיניו שהם כקרוניו ומקרב את קרוניו ונשא את בת אקותו:
 כנגדו מלוקה עליו וסותרת דבריו: (כתיב כנגדו) [מנגדתו]
 מדלא כתיב יו"ד לשון נגידה דמלקות: חטים כוסם
 בתמיה: זאת הפעם מכלל דפעמי' אקרי' שימש ולא עלו בדעתו:
 שתי בריכות כמו מצריך את הגפן: רוח המואביה ונעמה
 העמונית ילאו מהן מלכים וכניאים כעמה אמו של רבנעם וילא

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות טו

*כל גווי הארץ אפילו ספינות הבאות מגליצא לאספמיא אינן מתברכות אלא בשביל ישראל: וא"ר אלעזר עתידין כל בעלי אומניות שיעמדו כד על הקרקע שנא' *וירדו מאניותיהם כל ^{שס} תופשי משוט מלחים כל חובלי הים על הארץ ^{יחזקאל כו} יעמדו. וא"ר אלעזר אין לך אומנות פחותה מן הקרקע שנאמר וירדו. ר' אלעזר חזייה לההיא ארעא דשדי ביה כרבא לפותיה א"ל אי תשדייה לאורכיך הפוכי בעיסקא טב מינך. רב על לביני שבילי חונהו דקא נייפין אמר להו אי תנופו איתניפן הפוכי בעיסקא טב מינך. אמר רבא מאה זוזא בעיסקא כל יומא בשרא וחמרא מאה זוזי בארעא מילחא וחפורה ולא עוד אלא מגניא ליה אארעא ממנה קזקיה ואסא ויהושפט לדיקים גמורים וישעיה הנביא דאמר מר אמוץ ואמליה אקי הוי:

שיעמדו על הקרקע יניסו אומנותם לעסוק בקריט ונקליר: וירדו מאניותיה' כל תופשי משוט על הארץ יעמדו וירדו לשון ירידה עניו': דשדי ביה כהבא זרע כרוב ל"א כרבא קריטה כמו כרוב ותני כמה דמסיק תעלא מני כרבא: לפותיה לרוקנ הערוגה: אי תשדייה לאורכך כלו' אפי' תקזור ותקריטנה לא יועיל כלום לפי העסקא: הפוכי בעסקא טוב להרויק יותר: דקא נייפין הרוק מכשנן זו בזו: אי תניפו כמה שתרלו תנופפו אין תועלת נכס לפי פרקמטיא: תניפו לשון הכיפי לי נמכיפה: חפורה שקת שאכרה מועט ואוכל עשנים וקזיז נמלק חפורה ירק מן התבואה עד שלא הביא שליט: מגניא ליה אארעא

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות

ומרמא ליה תיגרא אמר רב פפא זרע ולא חזבין
 ס"א מקול אע"ג דכי הדרי נינהו הני מזרכין זבן ולא *תידול
 ח"מ ביסתרקי אבל גלימא לא מתרמי ליה כדבעי.
 טום ולא תשפיץ שפיץ ולא חבני שכל העוסק בבנין
 מתמסכן קפוץ זבין ארעא מהון נסיב אחתא נחות
 דרגא ונסיב אחתא סק דרגא ובחר שושבינא :

[משכנת אותו עלהארץ] לשמור כל הליל: [ומרמא ליה תיגרא
 בשבילה מתקוטט עם בני אדם:] זרע תבואה לאכילת ביתך:
 ולא חזבין לא תקנה תבואה מן האוק: ואע"ג דכי הדרי
 נינהו אפילו קטין בזול וקרקעך אינו חשוב ואין לך שטר לפי
 (השער) [השעה] אפילו הכי הכי מתזרכין ברכה מלויה בדבר
 שאין לוקח בדמי' ואין כלה מהר: ברכה פיוס"ן: זבין ולא
 תידול מכור כלי תשמישך והשתמש בדמי' בפרקמטיא קידם שתכל
 לידי עניות: ביסתרקי כלי הבית טאפי"ד בלע"ז: אבל גלימא
 שהיא עשויה להתכבד בלבישתה לא ימכור דלמא כי הדר בעי לה
 לא מתרמי ליה הגונה כמותה: טום תרגום של סתום כמו סתום
 פלשתי' טומיכון פלשתי': טום ורא תשפיץ אס"י לקדור קטן בכותל
 רעוע סתום אותו מיד ולא הרקוב בנקב לשפץ בו טיט ולנכים
 הרב' ליפותו: שפיץ פלשתי"ר בלע"ז ואס בעל כפא אתה להכאוי'
 בכיכך הרקב הכקב ושפלהו להיות יפה: ולא חבני לא תפיל
 את הכותל וחצנהו: מתון נסיב אחתא המתן עד שתבדוק
 מעשיה שלא תהא רעה וקנטרנית: נחות דרגא ונסיב אחתא
 שלא תקח אשה קשונה מחד שמא לא תתקבל עליה: שושבינא
 אוהב טוב נקר לך אדם חשוב להדבק אחריו:

א"ת
 פנו
 אור
 רח
 מיד
 מר
 דב
 חיס
 אכ
 אכ
 שפ
 ל
 מצ
 בכ
 למ
 הק
 אנו
 בש
 עד
 מק
 אה
 ר

אין זהו חזק ויש בו חזק ויש בו חזק ויש בו חזק

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות טו

א"ה אלעזר בן אבינאי אין פורענות בא לעול' אלא כח
 בשביל ישראל שנאמ' *הברתו גוים נשמו סס
 פנותם החרבתי חיצותם וכתוב *אמרתי אך תיראי לפניהם
 אורי תקח מ'סר. רב היה מיפטר מה' חייא א"ל סס
 רחמ'א ליצלך ממידי דקשי ממותא. ומי איבא
 מידי דקשי ממותא נפק דק ואשבח *ומוצא אני קבלתו
 מר ממות אז האשה רב הוה קא מצערא ליה
 דביתהו כי אמר לה עבידי לי שלופחי עבדה ליה
 חימצי חימצי עבדת ליה שלופחי כי גדל חייא בריה
 אפיק לה א"ל איעליא אמך א"ל אנא הוא דקא
 אפיבנא לה א"ל היינו דקאמרו אינשי דנפיק מינד
 טעמא מלפך מיהו את לא תעביד הכי שני' *לכוהו ירמיה ס
 לשונם דבה שקר העוה נלאו ר' חייא הוה קא
 מצערא ליה דביתהו כי הוה משבח מיהו צייר ליה
 בכורדיה ומייתי לה א"ל רב והא קא מצערא ליה
 למר א"ל היינו שמדלות בנינו ומצילות אותנו *מן סס
 החטא מקרי ליה רב יהודה לרב יצחק בריה ומוצא ע"ז
 אני מר ממות את האשה א"ל כגון מאן א"ל כגון
 בשביל ישראל ליהאס כדי שיקרו בתשוב': חימצי מין קטניו':
 אפיק דה היה אומר האב לבנו אמור לאמך לעשות
 עדשים והוא אומר לה עשה קימלי והיא עושה עדשים: טעמא
 מלפך פיעמס שהבן מקכים את אביו אתי היה לי לעשות פון:
 אהו לא תעביד הכי דבר שקר הוא וכת' למדו לשונם דבר שקר:
 כי הוה משבח מידי דבר הראוי לה: מן החטא הרבוע עשר':

ירמיה ס
 עקידה
 שני"ח
 סס
 ע"ז

זבין
 דול
 בעי.
 בבנין
 תחות
 :
 גרא
 תד:
 דרדי
 לפי
 דבר
 ולא
 תלא
 מא
 לה
 מוס
 ותל
 כ'ס
 חוי
 פיל
 דוק
 תא
 נא

אמך איני והא מתני ליה רב יהודה לרב יצחק
ברו' אין אדם מוצא קורת רוח אלא מאשתו ראשונה
שני* יהי מקורך ברוך ושמת באשת נעורידך וא"ל
כגון מאן כגון אמך מתקיף תקיפה ועבורי מיעברא
במלה ה"ד אשה רעה אמר אביו מקשטה ליה תכא
ומקשטה ליה פומא. רבא אמר מקשטה ליה
תכא ומהדרה ליה גבה:

חשלי ה

כו א"ר חמא בר חנינא כיון שנשא אדם אשה
עונותיו מתפקקין שני* מצא אשה מצא טוב

סס

חשלי יח ויפק רצון מה'. במערבא כי נסיב איניש אתתא
אמרי ליה הכי מצא או מוצא. מצא דכתיב מצא
אשה מצא טוב. מוצא דכתיב* ומוצא אני מר

חשלי יח

קהלת

ממות את האשה אמ' רבא אשה רעה מצוה לגרשה
דכתיב* גרש לץ ויצא מדון וישבות דין וקלון ואמר

חשלי כג

רבא אשה רעה וכתובתה מרובה צרתה בצדה
דאמרי אינשי בחברתה ולא בסילתא ואמר רבא
קשה אשה רעה כיום סגריר שנא' *דלף טורד
ביום סגריר ואשת מדנים נשתוה. ואמר רבא בא

סס כו

ועבורי מיעברא במלה נוקה לרלות ומעברת על מדותיה:
פומא לקלל ולגדף עד זמן סעודה כדי ללערו: מהדרה ליה
גבה שלא לאכול עמו ומלערתו:

מתפקקין כסתמין לשון ויפק כמו פוקקין הכקבין: צרתה בצדה
ישא אפרת אללה: בחברתה מקבלת תוכחה יותר:
בסילתא קון: סגריר יוס ברד ורוק: דלף טורד וגו' ואשת

וראה
כמה
אי כג
שהכה
טובה
אשה
אי כג
מגנה
שניה
יובלו
אביה
בירי
[בר
* בניך
אבעי
וכתוב
וכה"א
אלו
ערומי
מדנים
דכל
אין

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות יז

וראה כמה טובה אשה טובה וכמה רעה אשה רעה
 כמה טובה אשה טובה דכתיב מצא אשה מצא טוב
 אי כגוה משתעי קרא כמה טובה אשה טובה
 שהכתוב משבחה אי בתורה משתעי קרא כמה
 טובה אשה טובה שהתורה נמשלה בה כמה רעה
 אשה רעה דכתיב ומוצא אני מר ממות את האשה
 אי כגוה משתעי קרא כמה רעה אשה רעה שהכתוב
 מגנה אי בגיהנם משתעי קרא כמה רעה אשה רעה
 שגיהנם נמשלה בה: *הנני מביא רעה אשר לא ירחי יס
 ויכלו לצאת ממנה אמר רב נחמן אמר רבה בר
 אבבה זו אשה רעה וכתובתה מרובה *נתנני ה' ליכס פ
 בודי לא אוכל קום אמר רב חכדא אמר נר עוקבא
 [בר הייא] זו אשה רעה וכתובתה מרובה במערבא
 אמרי זה שמזונותיו תלויין בכספו:

*בניך וכנותיך נתינים לעם אחר אמר רב חננאל
 בר רבא אמר רב זו אשת האב *בנוי נבל שס
 אבעיסי אמר רב חנן בר רבא זו אשה רעה דברי' כח
 וכתובתה מרובה ר' אליעזר אומר אלו הצדוקין שס לב
 וכה"א *אמר נבל בלבו אין אלהים במתניתא תנא תליס יד
 אלו אנשי ברבריארה ואנשי *מסמנאי שמהלכין ונג
 ערומין בשוק שאין להם משוקץ ומתועב לפני המקום כנח' לית'
 חרפנאי
 מדניס נאמה שוין הס: תלויין בכספו שאין לו זריעה נקרקע
 לכל שעה מילר ודואג שאל תתיקר התבואה או ינעלו שערי שער:
 אין אלהים מי שאמר אין אלהים קרי נבל:

17 הבא על יבמתו פרק ששי יבמות

יותר ממי שמהלך בשוק ערום ר' יוחנן אומר אלו
חברייא אמרו ליה לר' יוחנן אתו חברי לכבל שגא
נפל אמרו ליה מקבלי שוחדא תריץ יתיב. גזרו על
ג' מפני ג' גזרו על הבשר מפני המתנות גזרו על
המרחצאות מפני הטבילה. קא מחטמי שכבי מפני
ש"ס יב ששמהים ביום אידם שנאמ' *היתה יד ה' בכס
ובאבותיכם ואמר רבה בר שמואל זו חטוטי שכבי
דאמר מר בעון חיים מריש מתחטטין:

כח א"ל רבא לרבה בר מארי כתיב *לא יאספו ולא
שס יקברו לדומן על פני האדמה יהיו וכתוב
ידויה ח *ונבחר מות מחיים א"ל נבחר מות לרשעים שלא
שס

חברייא פרסיי רשעים ומנחין ואינן מכירין כבודן של ישראל: שגא
כסף: ונפל מרוב לער שהיו בני הישיבה מסורין נידם: אמרי ליה
מקבלי שוחדא לנטל גזירתא: תריץ יתיב ושמוק: אמרו ליה
על ג' גזרו אמר להם מפני ג' עניות שהיו ניד בני נבל: גזרו
על הבשר שלא יאכלו בשר שקוטה אמר להם מפני ענייה שנידס
שהיו גזלי מתכות כהונה [זרוע ולקיים וקיצה: ועל המרחצאות
מפני הטבילה שלא היו זהירין בה]: מחטמי שכבי מוליאין
המתים מקנריהם: ששמחים ביום אידם צעזור שהיו ישראל
שמחים ביום אידם שמסקין עמהם צא עליהם זאת הגזרה
להתאבל בה: בכס ובאבותיכם ואבות' כנר אתו ומה מכה
יש בהם [לא] קטוטי שכבי:

כתיב ונבחר מות מחיים בתריה דההוא קרא דהואיל ואיכס
כתובים לקבורה היאך יבחרו הקיים למות: א"ל האי כנר

ה
יחיו
בן
סוכה
לבעל
אשה
עיניך
בעלך
רבים
רוכל
*ככל
תצר
מחר
שלו.
תביא
א"ר
לא ק
מוטב
כפלים
חן של
בו כיא
מצעיר
איתו

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות יח

יחיו בעולם הזה ויחטאו ויפלו בגיהנם. כתיב בספר
בן סירא אשה טובה מתנה טובה לבעלה וכתיב
טובה בחיק ירא אלהים תנחן. אשה רעה צרעת
לבעלה מאי תקנתיה יגרשנה ויתרפא מצרעתו.
אשה יפה אשרי בעלה מספר ימיו כפלים. העולם
עיניך מאשת חן פן תלכר במצודתה. אל תש אצל
בעלה למסוך עמו יין ושכר כי בתואר אשה יפה
רבים הושחתו ועצומים כל הרוגיה רבים היו פצעי
רוכל המרגילים לדבר עבירה כניצוץ מבעיר גחלת
*ככלוב מלא עוף כן בתיהם מלאים מרמה אל ירחיקם
חצר צרת מחר כי לא תדע מה יולד יום שמת
מחר בא ואיננו נמצא מצטער על עולם שאינו
שלו. מנע רבים מחוד ביתך ולא (רוכל) [הכל]
תביא ביתך רבים יהיו דורשי שלומך גלה סודך
לאהד מאלף:

א"ר אסי אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות כט

לא קאמר שיהיו הנצוקרין מות מקיים לא כביא הוא דקאמר להו
מוטב להם לרשעים שימותו ממה שיקטאו ויקיו: מספר ימיו
כפלים כלו' שמח צמקו ודומה לו כאלו ימיו כפלים: מאשת
חן של אחריכ: רוכל המוכר בשמים לכשים להתקטט בהם ומלוי
בו כיאוף וצא בעלה ופולעו: כניצוץ אש המצטער גקלת כן ילכו
מצעירו: ככלוב קן עופות: מחר מת ואיננו בעולם ולא יראה
אותו דאגה שהוא מילך וירא ודואג עליה וכמלא שמלטער אתמול
על עולם שאינו שלו:

כו שבגוף שנאמר *כי רוח מלפני יעטוף ונשמות
 אני עשיתי. תניא ר' אליעזר אומר כל יהודי
 שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו שופך דמים שני
 כ"א' ס *שופך דם האדם באדם דמו ישפך וכתיב בתריה
 ואחם פרו ורבו. ר' (עקיבא) [יעקב] אומר כאלו
 סס ממעט את הדמות שנא' *כי בצלם אלהים עשה
 את האדם וסמך ליה ואחם פרו ורבו. בן עזאי
 אומ' כאלו שופך דמים וממעט את הדמות שנא'
 ואחם פרו ורבו אמרו לו לכן עזאי יש נאה דורש
 ונאה מקיים נאה מקיים ואין נאה דורש ואחרי
 נאה דורש ואין נאה מקיים. אמר להם ומה
 אעשה שנפשי חשקה בתורה אפשר לעול' שיתקיים
 ע"י אחרים. תניא אידך ר' אליעזר אומר כל מי
 שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו שופך דמים שני
 שופך דם האדם וסמך ליה ואחם פרו ורבו.
 ר' אלעזר בן עזריה אומר כאלו ממעט הדמות בן
 עזאי אומר וכו' א"ל לכן עזאי יש נאה דורש וכו'
 כ"ד' י ת"ר *ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל

גוף פרגוד שקולן בין מסכה שכינה למלאכי' וסס רוקות וכסמות
 כתובות שנבראו מששת ימי בראשית העתידות להכתן בגופים
 העתידים להנראות: שנא' כי רוח מלפני יעטוף הגאולה
 וכסמות שאני עשיתי: יעטוף לשון עכבה כדכתיב והיו העטופים
 ללבן ורישא דקרא-משתעי בגאולה כי לא לעולם אריב: ואחם
 פרו ורבו בתריה דתרוייהו כתיב הלכך כמי שעשה שתייהן הוא:

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות יט

*מלמד שאין השכינה שורה על פחות משני אלפים סד
 ושני רבבות מיישראל הרי שהיו ישראל שני אלפים
 ושני רבבות חסר אחד וזה לא עסק בפריה ורביה
 לא נמצא זה גורם לשכינה שתסתלק מיישראל
 אבא חנן אמר משום ר' אליעזר חייב מיתה שני
 *ובנים לא היו להם האם היו להם בנים לא מתו ^{ססג}
 אחרים אומרים גורם לשכינה שתסתלק מיישראל
 שנא' *להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו כימן ^{כרסג' י}
 שזרעך אחריו שכינה שורה אין זרעך אחריו על
 מי שורה על העצים ועל האבנים
 ת"ר נשא אשה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה ^{סס}
 יוציא ויתן כתיבה שמא לא זכה להכנורת
 ממנה אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר *מקץ ^{כרס' טו}
 עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען ללמדך שאין
 ישיבת ח"ל עולה לו מן המנין לפיכך חלה הוא
 או שחלחה היא או שניהם חבושים בבית האכור
 אין עולים לו מן המנין א"ל רבא לר"נ ולילף
 מיצחק דכתיב *ויהי יצחק בן אביבעים שנה בקהתו ^{ססכ}
 את רבקה וגו' ובתיב *ויצחק בן ישיים שנה בלדת ^{סס}
 מקץ י' שנים בא על הגר והא דלא כסיב לה בהכך שני קמאי
 עד שלא בא לארץ כנען שהיה שנים מרובות במדן ארס
 ללמדך שאין ישיבת ח"ל עולה לו דלמא משום עין ח"ל הם
 עקורים: לפיכך הואיל וקמוינא שאין ישיבת ח"ל מן המנין
 דתלינן בכל דבר המוכנען מן ההריון חלה הוא או חלחה היא
 וכו': ולילף מיצחק שהיה ח' שנים ולא נשא אחרת:

שמות
 הודו
 שני
 פריה
 באלו
 עשה
 עזאי
 שנא
 זרש
 חתה
 ומה
 קיים
 למו
 שני
 רבו
 חבן
 וכו'
 חראל
 בשמות
 גופים
 גאולה
 עופים
 ואתם
 הוא:

אוחם א"ל יצחק עקור הוה א"ה אברהם נמי
 עקור הוה ההוא מיבעי ליה לכדר' חייא בר אבא
 דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן למה נמנו שנותיו
 של ישמעאל כדי ליחס בהן שנותיו של יעקב:
 ל א"ר יצחק יצחק אבינו עקר היה שנא' *ויעתר
 יצחק לח' לנכח אשתו על אשתו לא נאמר
 אלא לנכח מלמד שישניהם עקורים היו אי הכי
 ויעתר לו ויעתר להם מבעי ליה לפי שאינו דומה
 עקור הוה וידע שמחמת עלמו הוא ולקמן כפקא לן דעקור הוה:
 אברהם נמי עקור הוה כדאמרין לקמן והיכי ילפת מיכיה:
 ההוא מבעי ליה וכו' כלו' ילסק עקור הוה מ"ה לא כס"ב
 אחריתי וקרא דילסק בן שנים שנה לא יתירא הוא דתימא להכי
 כתביה רחמנא למיגמר מיכיה שנה כ' שנה דההוא מיבעי ליה
 וכו' אבל מקץ י' שנים דאברהם אע"ג דעקור הוה ילפינן מיכיה
 דאי לאו לדראא למאי הילכת' קא שמעינן קרא מקץ י' שנים:
 ליחס בהן לידע שנותיו של יעקב בן כמה שנים היה כשהלך
 לבית עבר וכשעמד על הנאר בשלהי גמ' דמגילה מפרש לה והאי
 קרא דילסק בן ס' שנה מייתי לה התם דילפינן מיכיה דגדול
 ת"ת מביבול אב ואם שכל אותם שנים שהיה יעקב בבית עבר לא
 כעכש עליהם:

ויעתר להם מיבעי ליה בשלמא אי אמרת תפלת יצחק על אשתו
 היתה היינו דכתיב ויעתר לו כמו שהיה מתפלל עליה
 ותהר רבקה אשתו אלא אי אמרת על עלמו היה מתפלל ולככק
 אשתו משמע שניהם היו לועקים זה מול זה ויעתר להם מיבעי
 ליה: לפי שאין דומה תפלתו שהוא היה לדיק בן לדיק לתפלתה

הנ
 תפלת
 יצחק
 מתאו
 נמשל
 שמה
 של צ
 רגזנו
 טומט
 מקבר
 אביכו
 רבה
 *ותהי
 בימי
 איני
 הוה ל
 דר' א
 שהיתה
 בלע"ז:
 כמו א
 איני
 ל

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות כ

תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע. א"ר
יצחק מפני מה היו אבותינו עקורים מפני שהקב"ה
מתאודה לתפלתן של צדיקים א"ר יצחק למה
נמשלו תפלתן של צדיקים כעתר מה עתר זה
שמהפך התבואה בגורן ממקום למקום כך תפלתן
של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב"ה ממדת
רגזנות למדת רחמנות א"ר אמי אברהם ושרה

ישע"י כ"א

טומטומין היו שנא' *הביטו אל צור* חצבתם ואל
מקברת בור נקרתם וכתיב *הביטו אל אברהם
אביכם ואל שרה תחוללכם אמר רב נחמן אמר
רבה בר אבון שרה אמנו אילונית היתה שנאמ'

ש"ס ע"ג

ש"ס

ש"ס

ש"ס

*ותהי שרי עקרה אין להולד אפילו בית וולד אין לה:
בימי דוד א מעוטי שני דכתיב *ימי שנותינו בהם
שבעים שנה:

ש"ס

ש"ס

ש"ס

ש"ס

איני והא אמרו ליה רבנן לר' אבא בר זבדא
נסיב אתתא ואוליד בני ואמר להו אי זכאי
הוו לי מקמייתא התם רחויי קא מדחי להו לרבנן
דר' אבא [בר זבדא] איעקר מפרקיה דרב הונא

ש"ס

ש"ס

ש"ס

ש"ס

שהיתה לדקת צת רשע לפיכך תלה בו הכתוב: עתר פאל"א
בלע"ז: חצבתם נעשה לו זכרות: נקרתם נעשה לה נקבות
כמו אני קרתי ושתיתי מים: אין לה ולד קרא יתירא הוא דהא
כתיב עקרה:

ש"ס

ש"ס

ש"ס

איני והא כו' אמתכיתין פריך דקתני מי שאין לו בנים וכו' ישא
אשה אחרת אמא לא זכה להננות ממנה וזכה להננות מן

ש"ס

ש"ס

ש"ס

ש"ס

נמי
בא
תיו
קב:
ת-
מר
חבי
מה
נוה:
יה:
בסי
להכי
ליה
יכיה
ביס:
הלק
והאי
גדול
ר לא
אשתו
עליה
לככק
מיצעי
עלתה

רב גידל איעקר מפרקיה דרב הונא ר' חלבו
איעקר מפרקיה דרב הונא. רב ששרת איעקר
מפרקיה דרב הונא רב אחא בר יעקב אחותיה
סוסכינתא תליוה בארזא דבי רבונפק מיניה כהוצא
ירקא אמר רב אחא בר יעקב שתיין סבי הוינא
וכוליהו איעקור מפרקיה דרב הונא לבר מאנא
דקיימו בנפשאי *החכמה תחיה את בעליה:

קבלתו

סה מתני' האיש מצווה על פדיוה ורביה אבל לא
האשה ר' יוחנן בן ברוקא אומר על שניהם
הוא אומר *ויברך אותם אלהים ויאמר להם פרו
ורבו: גמ' מה"מ א"ר אלעאי משום רבי אלעזר
סס בן שמעון אמר קרא *וזמלאו את הארץ וכבשוה
איש דרכו לכבש ואין אשת דרכה לכבש אדרבה
וכבשוה ב' משמע אמר רב נחמן בר יצחק וכבשה
סס לה כתוב רב יוסף אמר מהבא *אני אל שדי פרה
ורבה ולא קאמר פרו ורבו:

ע"ב

ברא' א

לג וא"ר אלעאי משום ר' אלעזר בן (שמוע) [שמעון]
סס כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע
כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שלא נשמע
חשלי ט ר' אבא אמר חובה שני' *אל תוכח לץ פן ישנאך
הוכח לחכם ויאהבך וא"ר אילעאי משום ר'

האניה: סוסכינתא קולי מעלר השתן ולדס כעקר ממכו:
כהוצא ירקא ירוק ככף תמר:
לומר דבר הנשמע דכתיב הוכח תופיק ממנו להוכיח קי

הג
אלעו
השל
אנא
שמוא
ר"י
ודמע
דבי
מפקו
דעקו
לי
חבו
חוקו
דרכי
ואמר
לשון
איכו
א

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות כ"א

אלעזר בר' שמעון מיתר לו לאדם לשנות בדבר כנ"ל כ
השלום ש"א *אביך צוה וגו' כה תאמרו ליוסף ש"ל עו
אנא שא נא. ר' נתן אימר מצוה שנאמ' *ויאמר
שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני וגו' דבי
ר"י תנא גדול השלום שאף הקב"ה שינדה בו
ודמעיקרא כתיב *ואדוני זקן ולבסוף ואני זקנתי: עקידס
דביתהו דר' חייא הוה לה צער לידה שנא מנא ש"ל עו
ואתח לקמיה דרבי חייא אמרה אתהא שס
מפקדה אפריה ורביה א"ל לא אלת אישת א סמא
דעקרטה לסוף איגלאי מילתא א"ל איכו ילדת
לי חדא ברסא אחריתי דאמר מר יודא וחזקיה
אחי פוי ומבי אחותא:

אלמנה לכהן גדול

פרק שביעי

חבו רבנן *זורע אין לה אין לי אלא זרעה זרע לד
זרעה ואפי' פסול מנין ת"ל זרע אין לה מכל ע
ו'קל' כב
שמקבל ממנו: אביך צוה ויעקב לא ליה אלא הם שינו מפני
דרכי שלום: איך אלך וכתיב ויאמר ה' עגלת נקר תקק צידך
ואמרת לזנוח וגו' הקב"ה ליהוה לשכות: ואדני זקן שרה אמרה
לסון בזוי וכאגלה הקב"ה הדבר לאברהם [כתיב] למה זה לקחה
שרה וגו' ואני זקנתי ושיכה הדבר מפני השלום:
איכו ילדת לי חדא ברסא ומי יתן שלא תשתי ותלדי עוד כרס
א' שני בניס: אחי תאומים: אחותא תאומות ונכותיו היו:

21 ארמנה לכהן גדול פרק שביעי יבמות

מקום. ת"ר הריני כפרת בן בתי כווא שמאכילני
בתרומה ואיני כפרת בן בתי כדא שפוסלני מן
התרומה:

הערר

פרק שמיני

אמר רבה בר יצחק אמר רב לא ניתנה פריעת
מילה לאברהם אבינו שנאמ' * בעת ההיא
אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות צורים ודלמא
הנך דלא מהול כלל דכתיב * כי מולים היו כל
העם היוצאים וכל העם הילודים במדבר בדרך
בצאתם ממצרים לא מלו אם כן מאי שוב אלא
לאו לפריעה ומאי שנית לאקושי סוף מילה לתחלת

לה
עא
ע"נ
יהושע ה

כווא כלי קטן כלו' מוזר שהוא גרוע: כדא כלי קטן כלו' כהן גדול:
(להבנת זה המאמר נדין הקדמות נזכרות בחשכה של חיצולה והם
כי בת ישראל שנשאת לכהן וכתאלמנה אם ישאר לה שום זרע מוחמו
אפילו בן הבן או בת אוכלת בתרומה בעבור אותו זרע ולכן אם ילדה
בת ואומה בת הלכה ונשאת לעבד או לכנזי וילדה בן הרי זה מוזר
ואפ"ה נקרא זרע כהן כיון שהוא בן כמו ונעבדו תאכל תרומה אם
אזו והיא מחזיק לו טובה ומאחר הריני כפרת בן בתי הגרוע שהוא
מוזר ואפ"ה מחזיקי בתרומה חס שאין בן בנת כהן הנשואה לישראל
וכתאלמנה וכשאר לה בן בנת שנשאת לכהן והרי הוא ראוי להיות כ"ג
ונעבדו היא פסולה לשון אחרי אלמנותה לאכול בתרומת בית אביה
ואם לא נשאר שום זרע הימה אוכלת):

אם כן מאי שוב דמשמע זימכא אקריתי אלא לאו ש"מ לפריעה;
ומאי שנית השתא דדרשת שוב שכית מאי דריש ביה:

הערל פרק שמיני יבמות כב

מילה מה תחלת מילה מעכבת אף סוף מילה
מעכבת דחנן אלו הן ציצין המעכבין את המילה
בשר החופה וכו' ובמדבר מ"ט לא מהול אבע"א משום
חולשא דאורחא ואבע"א *דלא נשבה להו רוח צפונית **עב**
דתניא כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר
לא נשבה להם רוח צפונית מ"ט אבע"א משום
דנזופי הוו ואבע"א דלא נבדרי ענני כבוד. אמר
רב פפא הלכך יומא דעיבא ויומא דשותא לא
מהלינן ביה ולא מסוכרינן ביה והאידינא דדשו
ביה רבים *שומר פתאים ה':

תלי קין

ת"ר כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לו
לא היה יום שלא נשבה בו רוח צפונית **סס**

שמות יב

בחצי הלילה שנא' *ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל
בכור מאי תלמודא הא קמ"ל דעת רצון מלתא היא
סוף מילה לילין שנשתיירו שלא קתך כל הערלה: (סוף מילה
לילין שנשתיירו שלא קתכן יפה): רוח צפונית נוסה לא קמה
ולא נוכח וקמה זרקת: לא נשבה להם רוח צפונית ביום ולא
זרקת קמה עליהם: אבע"א משום דנזופי הוו ממעשה העגל ולא
היו ראויין לאור נוגה: ואבע"א משום הכי לא נשבה כי היכי דלא
נבדרי ענני כבוד שהיו מקיפין ולא היתה קמה יכולה להכנס: יומא
דעיבא יום מעוקן: יומא דשותא שרוק דרומית מכשבת והיא
קשה מכל הרוקות: מסוכרינן מקיזין:

דעת רצון מלתא היא וכיון דקלות לילה עת רלון הויא למכת
נכורות הויא כמי עת רלון לרוק לפוכית ואין לך יום שרוק

ת
כילוני
י
יעת
היה
למא
כל
דרך
אלא
חלת
גדול:
כה וחס
חומה
ילדה
חומר
יה אם
שהוא
ישראל
ת כ"ג
לביה
יעה:

אמר רב הונא דבר תורה משוך אוכל בתרומה
 ומדבריהם גזרו עליו מפני שנראה כערל. והביאו
 בגמ' על זה ר' יהודה אומר משוך לא ימול מפני
 שכנה היא לו אמרו לו והלא הרבה מלו בימי בן
 כוזיבא והולידו בנים ובנות:

לו מתיב רב יוסף * ויתחתן שלמה את בת פרעה
 עו מלך מצרים גיורי גיירה והא לא קבלו
 מ"א גרים בימי דוד ולא בימי שלמה מידי הוא שעמא
 שס אלא לשלחן מלכים * הוא לא צריכא ליה. והא
 ע"ג מצריח ראשונה היא וכו'. אמר רב פפא אנן
 משלמה ליקום ונתב שלמה לא נסיב מידי דכתוב
 שס"א ביה * מן הגוים אשר אמר ה' אל בני ישראל לא
 לפוכית אין מכשבת זו בקלי הלילה חה היה סימן לדוד ככור תלוי
 לו למעלה חמטתו וכקציו כלפי כסון כיון שהגיע קלות לילה דוק
 לפוכי' מכשבת זו ומכנן מאליו והוא כעור והאי דנקט הכא
 ארבעים שנה לומר לך שאפילו אותם מ' שנה דכופים היו ולא
 כשנה להו זימין כשנה להו בקלות לילה משום דעת רבון הוא:
 משוך מהול שכמשכה ערלתו וכסתה את העטרה: בימי בן
 כוזיבא שמשכוס ככרים באוקם בכרך ביתר וגזרה יד בן כוזיבא
 וכלקס בהם וכלקס ומלך על ישראל ב' שנים ומקלה וקור
 ומלו בימיו:

אמרו בגמרא דלא שייך חתנו' בגויים בעודם בגינות וזה שאמר
 הכתוב לא תחתן עם הוא לאחר שנתגיירו ועל זה הקשה רב
 יוסף והכתי' ויתחתן שלמה וגו': שלמה לא נסיב מידי אלא לזכות
 היה מתכוין דכתיב לאהבה ולא לאישות:

תבואו בהם והם לא יבואו בכם אכן יטו ארץ
לבבכם אחרי אלהיהם כהם דבק שלמה לאהבה
אלא קשיא ויתחתן מתוך אהבה יתירה שאהבה
מעלה עליו הכתוב כאלו נחתן בה:

משנה עמוני ומואבי אסורין ואסורן איסור עולם לח
אבל נקבותיהן מותרות מיד: גמ' מנא שס

ה"מ א"ר יוחנן דאמר קרא *זכראות שאול את דוד ע"כ י"י

יוצא לקראת הפלשתי אמר אל אבנר שר הצבא

בן מי זה הנער אבנר ויאמר אבנר חי נפשך המלך

אם ידעתי ולא ידע ליה והא כתיב *ויאהבהו מאד שס י"י

ויהי לו נושא כלים אאבוא קא משאיל ואביו לא

ידע ליה והכתיב *והאיש בימי שאול זקן בא שס י"י

באנשים ואמר רב ואיתימא ר' אבא זה ישי אביו

דוד ש:כנס באוכלסא ויצא באוכלסא ה"ק זיל

שאיל אי מפרץ אתי אי מורח אתי אי מפרץ אתי

מלכא הוי שהמלך פורץ לעשות דרך ואין ממחין

בידו אי מורח אתי חשיבא בעלמא הוי מ"ט א"ל

שאיל עליה משום מאניה דכתיב *וילבש שאול שס

את דוד מדיו. מאי מדיו כמדתו וכתיב ביה בשאול

*משכמו ומעלה גבוה מכל העם (מאי האי דאיתרמו שס

ולא ידע ליה שאול לדוד: באוכלוסא שר של ששים רבוא:

שהמלך פורץ גדות של חקרים לעשות לו דרך קלרה

עניתו למרדסו או לכרמו: חשיבא בעלמא הוי כדמפרט דקוזא ביה

סימכי מלכות הלכך לא אפשר ללא הוי רישא: מ"ט א"ל שאיל

ליה מאנאי ש"מ מלכא הוי) א"ל דואג האדומי
 עד שאתה שואל עליו אם הגון הוא למלכות אם
 לאו שאל עליו אם ראוי לכא בקהל אם לאו
 משום דקא אתי מרות המואביה א"ל אבנר תנינא
 עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית אלא מעתה
 ממזר ולא ממורת ממזר כתיב מום זר מצרי ולא
 מצרית שאני הכא דמפרש טעמא דקרא * על דבר
 אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים דרכו של
 איש לקדם ולא דרכה של אשה לקדם היה להם
 לקדם אנשים לקראת אנשים ונשים לקראת נשים
 אישתיק מיד ויאמר המלך שאל אתה בן מי זה
 העלם התם קרי ליה נער והכא קרא ליה עלם
 ה"ק ליה הלכה זו נתעלמה ממך צא ושאל בבית
 המדרש שאל אמרו ליה עמוני ולא עמונית מואבי
 עז ולא מואבית * אקשי להו [דואג] כל הני קושייתא
 ש"נ י"א אישתיקו בעי לא צרוזי עליה מיד * ועמשא בן איש
 וישמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת
 ד"ס ב נהש וכתיב * יתרא) הישמעאלי אמו רבא מלמד
 שחגר חרבו כישמעאל ואמר כל מי שאינו שומע
 הלכה זו ידקר בחרב כך מקובלני מבית דינו של
 שמואל הרמתי עמוני ולא עמונית מואבי ולא
 מואבית ומי מהימן והא"ר אבא אמר רב כל תלמיד
 חכם שמורה הלכה ובא אם קודם מעשה אמרה
 טאי קזא דמסתפי מיני עמלכותא: ממזר כתיב מום זר
 כל שיט צו קום זרות: אם קודם מעשה שנאמה הוראה לידו

שוכ
 שמו
 כבו
 אמר
 דר
 פתו
 מ"ד
 ומר
 שה
 ועל
 * אז
 אמ
 שב
 הכ
 אמר
 הור
 אמר
 ה"א
 מוס
 דוד
 קצ
 עת

הערל פרק שמיני יבמות כד

שומעין לו ואם לאו אין שומעין לו שאני הבא דהא
 שמואל ובית דינו קיים מ"מ קשיא הבא תרגימו * כל תלי' חס
 כבודה בת מלך פנימה במערב אמרי ואי תימ' ר' יצחק
 אמר קרא * ויאמרו אליו איה שרה אשתך וגו' : כרא' יח
 דרש רבא מאי דכתיב * פתחת למוסרי אמר דוד לט
 לפני הקב"ה רבש"ע ב' מוסרות שהיו עלי שס
 פתחת רות המואבית ונעמה העמונית. דרש רבא תלי' קטו
 מ"ד * רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך שס מ
 ומחשבותיך אלינו אלי לא נאמר אלא אלינו מלמד
 שהיה רחבעם יושב בחיקו של דוד וא"ל עלי
 ועליך נאמרו שתי מקראות הללו. דרש רבא מ"ד
 * אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי שס
 אמר דוד אני אמרתי עתה באתי ולא ידעתי
 שבמגלת ספר כתוב עלי התם כתיב * הנמצאת כרא' יע
 הבא כתיב * מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי גו' : תלי' פט
 אמרה ואנא לתלמידים זנה מ"ד זס רבו : שומעין לו זשעת
 הוראה : ואם לאו אין שומעין לו שמקמת מעשה הנז' לידו
 אמרה : דהא שמואל ובית דינו קיים ומלתא דענידא לגלוי
 היא ולא משקר זיה : הנה באהל דאין דרך אשה ללאת מציתה :
 מוסרות הס רלועות שקושרים זיה העול : פתחת שהתרת את
 הכקנות : נעמה אמו של רזנעס וממכה ילאו מלכי בית
 דוד : נפלאותיך ומחשבותיך אלינו עלי ועל רזנעס זן זמי
 קשנת לטובה כשהתרת את הכקנות : אני אמרתי זשעה שכתתתי
 עתה זאתי לגדולי ומקרוז פסקו לי גדולה זו ולא ידעתי שמימי
 אנרהס ככתב עלי זמגלת ספר :

מ אמר רב הונא ממזר לא חיי והא אן חנן
 עח ממזרים אכורין ואיסורן איסור עולם א"ר
 ע"נ זירא לדידי מפרשא לה מיניה דרב יהודה דידיע
 חיי דלא ידיע לא חיי דידיע ולא ידיע עד תלתא
 דרא חיי טפי לא חיי ההוא דהוה בשבבותיה
 דר' אמי אכרין עליה דממזר הוא הוה אזיל
 ובכי א"ל חיים נחתי לך:

מא אמר רב חנא בר אדא נתינים דוד גזר עליהם
 שס שנ' *ויקרא המלך לגבעונים ויאמר אליהם
 ס"ג נא והגבעונים לא מבני ישראל חמה. מ"ט גזר עלייהו
 שס דכתיב *ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחר
 שנה. שנה ראשונה אמר להם שמא עובדי ע"ז
 דכני' יא יש בכם דכתיב *ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם
 להם וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה
 מטר בדקו ולא מצאו. שנייה אמר להם שמא
 ידחיה' נ עובדי עבירה יש בכם דכתיב *וימנעו רביבים
 ומלקוש לא היה ומצח אשה זונה היה לך בדקו
 ולא מצאו. שלישית א"ל שמא פוסקי צדקה
 חשלי' כפ ברבים יש בכם ואין נותנין דכתיב *נשיאים ורוח

ממזר דידיע צכור לכל: חיי הוא ודוחותיו דלא טמעי ציה:
 דלא ידיע כלל לא קיי אפי' הוא שלא ישא כשרה: דידיע
 ולא ידיע עד תלת דרי דזהירי איכשי קיי טפי לא קיי דכין דלאו
 דנר צור הוא עתכקא מלתא: דנר צור הוא עתכקא מלתא:
 דוד נזה עליהם סדכתיב והגבעונים לא מבני ישראל חמה כלו

וגשמי
 מצא
 דוד
 והוס
 כתיב
 במי
 בית
 שלא
 הגב
 הגב
 מסמ
 הרג
 וקא
 ר"ל
 מש
 שא
 איכ
 ואיכ
 מזון
 ולא
 קתב
 בפו
 שדכ
 לאו

הערך פרק שמיני יבמות כה

וגשם אין איש מתהלל במתת שקר כדקו ולא
 מצאו. אמר אין הדבר תלוי אלא בי מיד *ויבקש ש"כ כח
 דוד את פניה' מאי היא אמר ר"ל שישאל באורים
 והומים. מאי משמע א"ר אלעזר אתיא פני פני
 כתיב הכא ויבקש דוד את פני ה' וכתיב התם *ושאל לו^{ונחודכר כו}
 במשפט האורים לפני ה'. *ויאמר ה' אל שאל ואל^{ש"כ כח}
 בית הדמים על אשר המית את הגבעונים אל שאל^{גם נפיק}
 שלא ינספד כהלכה ואל בית הדמים על אשר המית את^{הגוול}
 הגבעונים. וכי היכן מצינו בשאל שהמית את
 הגבעונים אלא מתוך שהרג נוב עיר הבהנים שהיו
 מספיקין להם מים ומוזן מעלה עליו הכתוב כאלו
 הרגו קא חבע אל שאל שלא נספד כהלכה
 וקא חבע על אשר המית הגבעונים אין דאמר
 ר"ל מ"ד *בקשו ארץ ה' כל ענוי ארץ באשר^{לפניה ב}
 משפטו פעלו באשר משפטו שם פעלו אמר דוד
 שאל נפקו להו *תריסר ירחי שתא ולא דרכיה עט

איכס ראין לנא נקהל: איש מתהלל במתת שקר שמוסק
 ואינו כותן גורם לעלירת גשמים: כהנים היו מספיקין להם
 מוזון לגבעוני' שהיו קוטני עלים ושאני מים למזנק כדכתיב ציהושע
 ולא יכרת מכם ענד וקוטני עלים ושאני מים לבית אלהי:
 קתבע הקנ"ה בכבוד שאל שלא נספד כהלכה והדר קתבע
 בפורענותיה דשאל אשר המית וכו': באשר משפטו במקום
 מדכין האדם שם מזכירין כועל לדקותיו: תריסר ירחי שתא
 לאו דוקא דהא קרוב לתלתין שבין היה שהרי סוף שנותיו של דוד

חנן
 א"ר
 דיע
 לתא
 תיה
 אזיל
 הם
 הם
 ייהו
 אחר
 ע"ז
 יחם
 תיה
 שמא
 בים
 דקו
 קה
 ורוח
 ציה:
 ידיע
 דלאו
 כלו

למספדיה נתינים נקרינהו ונפייסינהו *ויקרא המלך
לגבעונים ויאמר אליהם וגו' מה אעשה לכם ובמה
אכפר וברכו את נחלת ה' ויאמרו לו הגבעונים
אין לנו כסף וזהב עם שאול ועם ביתו ואין לנו
איש וגו' יותן לנו שבעה אנשים מבניו והוקענום
לה' פייסינהו ולא מפייסו אמר דוד ג' סימנים יש
באומה זו רחמנין וביישנין וגומלי חסדים רחמנין
דכתיב *ונתן לך רחמים ורחמך והרבך ביישנין
דכתיב *ובעבור תהיה יראתו על פניכם גומלי
חסדים דכתיב *למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו
אחריו וגו' כל שיש בו ג' סימנין הללו ראוי להדבק
בו אין בו שלשה סימנין הללו אין ראוי להדבק בו:
*ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר
ילדה לשאול את ארמוני ואת מפיבשת
ואת חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה
לעדריאל בן ברזילי המחולתי מאי שנא הני אמר
רב הונא העבירום לפני ארון כל שארון קלטו
היה אלא לפי שאין דרך כבוד לספוד אחר י"ג מדשים אחר
שנתקבלו תנקומין על המת כדאמר ר' במ"ק: אין לנו לתנוע
לשאול ולביתו לא כסף ולא זהב כי אם נפשות ואין לנו להמית
[משאר ישראל] כי אם מזרעו: והוקענום תלייה: באומה זו
ישראל: רחמנים וכו' והכי גנעונום דלא מרמזי אינם ראויין
להדבק בהם מיד גזר עליהם דוד לכך נאמר והגנעונום לא מבני
ישראל המה:

ש"נ כא

דברי' יג

שוות כ

נרא' יח

מב

ש"נ כא

שס

למי
(הו)
מפי
מש
ובק
בדכ
והנ
אח
*ות
הצו
הש
וחיו
העי
שת
שה
ויחכ
בדכ
את
ואל
עשו

הערר פרק שמיני יבמות כו

למיחרה כל שאין ארון קלטו לחיים מתיב רב
(הונא) [חנא] בר קטינא *ויחמול המלך על^ס
מפיבשרת בן יונתן בן שאול שלא העבירו וכי
משיא פנים יש בדבר אלא שהעבירו וקלטו ארון
ובקש עליו רחמים ופלטו. ואכתי משוא פנים יש
בדבר אלא שבקש רחמים שלא יקלטנו הארון:
והכתיב *לא יומתו אבות על בנים. א"ר חייא מג

דכ"ג כ"ד
כ"ג כ"א

בר אבא א"ר יוחנן מוטב שתעקר אות^ס
אחת מן התורה ואל יתחלל ש"ש בפרהסיא
*ותקח רצפה בת איה את השק ותטהו לה אל
הצור מתחילת קציר עד ניתך מים עליהם מן
השמים ולא נתנה עוף השמים לנוח עליהם יומם
וחית השדה לילה והכתיב *לא תלין נבלתו על
העץ א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק מוטב
שתעקר אות אחת מן התורה ויתקדש ש"ש בפרהסיא
שהיו עוברים ושבים אומרים מה טיבן של אלו
ויחמול המלך ואי בארון תליא מלתא כיון דלא קלטו ארון מהו
קמלתו של דוד ומשני שלא העבירו: וכי משוא פנים יש
בדבר וכי היה לו לדוד לישא פנים נכסות היה לו להעביר
את כלם: ואכתי משוא פנים יש בדבר הואיל וקלטו ארון לא
היה לו להמית אקר תקתיו:

דכ"ג כ"א

ואל יתחלל שם שמים שהיו האומות אומרי' אין אומה זו ראויה
להדבק בה שהרי פשטו ידיהם בגרים ליטול מזכותיהם ולא
עשו נקמה בהם: עד ניתך מים עליהם עד ימות הגשמים לא

מלך
במה
נים
לנו
גנום
יש
מנין
שניין
מלי
ביתו
דבק
כו:
גשר
גרת
גדה
גמר
לטו
אקר
תנוע
מית
זה זו
ראוין
מכני

הללו בני מלכים הם ומה עשו פשטו ידיהם
 בגרים גרורים אמרו אין לך אומה שראויה להדבק
 בה כזו ומה בני מלכים כך בני הדיוטות עאכ"ו
 ומה גרים גרורים כך ישראל עאכ"ו מיד נתוספו על
 ישראל מאה והמשים אלף שנא' * ויהי לשלמה
 שבעים אלף נושא סבל ושמונים אלף חוצב בהר
 ודלמא ישראל הוו לא ס"ד דכתיב * ומבני
 ישראל לא נתן שלמה עבד ודלמא דונגר בעלמא
 אלא מהכא * ויספר שלמה [כל האנשים הגרים]
 וגו' וימצאו מאה וחמשים אלף וגו'. ונתינים דוד
 גזר עליהם משה גזר עליהם דכתיב * מחוטב
 עציך וגו' משה גזר לההוא דרא ודוד גזר לכולא
 דרא ואכתי יהושע גזר עליהם דכתיב * ויתנם
 יהושע ביום ההוא חוטבי עצים וגו' יהושע גזר
 בזמן שבה"מ קיים דוד גזר בזמן שאין ב"ה קיים:
 נתנו לקבורה : דונגר שכירים : אלא מהכא ויספר שלמה כל
 האנשים [הגרים וגו'] וימלאו מאה וחמשים אלף [וגו'] ויעש
 מהם שבעים אלף סבל : מחוטב עציך מדקריכהו למוטבי עלים
 באכפיהו ש"מ לאו בכלל ישראל כיכהו ולאו בכלל גרים לא עבדים
 ועבדים פסולי כיכהו וגנעוכי קוטבי עלים כיכהו דלהכי אקליכהו
 יהושע : משה גזר עליהם לההוא דרא על קוטבי עלים שהיו
 בימיו : ויתנם יהושע אלמא עבדים כיכהו ויהושע לדורות הבאים
 גזר דכתיב לא יכרת מכס קוטב עלים : בזמן שבית המקדש
 קיים דכתיב ולמזבח ה' :

ו"א ה

ט ס

ד"ה כ

דברי כט

יהושע ט

ת"ר
 לכה
 * וא
 משה
 יהוש
 אחד
 ההי
 ראש
 קבר
 מה
 וס
 כד
 דלא
 לכה
 כהן
 מוס
 בש
 לוי
 אלא

יש מותרות

פרק תשיעי

ת"ר תרומה לכהן ומעשר ראשון ללוי דבריו ר' מד
 עקיבא. ר' אלעזר בן עזריה אומר *לכהן פו
 לכהן ולא ללוי אימא אף לכהן מ"ט דר"ע דכתיב שס
 *ואל הלויים תדבר ואמרת אליהם בלויים קא ע"ג
 משתעי קרא ואיך כדר' יהושע בן לוי דא"ר נחודכי ית
 יהושע ב"ל בכ"ד מקומות נקראו כהנים לויים וזה
 אחד מהם *והכהנים הלויים בני צדוק ור"ע וכו'. יחזקאל חר
 ההיא גינתא דהיה שקיל ר' אלעזר בן עזריה מעשר
 ראשון מינה אזל ר' עקיבא אהדרה לפתחא לבי
 קברי אמר עקיבא בתרמי לו ואנא חיי. אתמר מפני
 מה קנסו לויים במעשר פליגי בה ר' (יוחנן) [יונתן]
 וסביא חד אמר שלא עלו בימי עזרא וחד אמר
 כדי שישמכו כהנים עליו בימי טומאתן. ומנא לן
 דלא סליקו בימי עזרא דכתיב *ואקבצם אל הגהר ^{עזרא ה}

לכהן ולא ללוי בתמיהה הא ודאי קרא לויים קאמר: [בני צדוק
 ולדוק כהן הוה וקרא לבניו הלוי]: ר' אלעזר בן עזריה
 כהן היה כדאמר' בצרכו' שהוא עשירי לעזרא: עקיבא בתרמילו
 מאוס דר"ע רעיא דכלבא שנוע הוה: תרמילו קמת של עוף
 בשטיל"א בלע"ז ורועה כותף צה סתו ומילה בלוארו: מפני מה קנסו
 לויים במעשר לאו אלעיל קאי דטעמא דהכא לאו מאוס קנסא
 אלא מאוס דכהנים נמי לויים איקרו כדאמרינן אלא דאמרינן

הבא אל אחוא ונחנה שם ימים שלשה ואכינה
בעם ובכהנים ומכני לוי לא מצאתי שם אמר
רב חסדא כתחלה לא היו מעמידין שוטרים אלא מן
ד"ה כ"ט הלויים שנא' *ושוטרים הלויים לפניכם עכשיו אין
ע"ע מעמידין שוטרים אלא מישראל שנא' *ושוטרים
הרבים בראשיכם:

האשה רבה

פרק עשירי

פ"א א"ר יצחק מנין שהפקר ב"ד הפקר שנא' *וכל
ע"צ אשר לא יבא לשלשת הימים כעצת השרים
עזרא י והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה
יהושיע יט ר' אלעזר אמר מהכא *אלה הנחלות אשר נחלו
אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות למטות
בני ישראל וכי מה ענין ראשים אצל אבות אלא
לומר לך מה האבות מנחילין בניהם כל מה שירצו
אף ראשים מנחילין את העם כל מה שירצו:
מה ת"ש *אליו תשמעון אפילו אומר לך עבור על
צ"ע זכמה דוכתי בתלמוד בתר דקנסיכו עזרא: ושוטרים הרבים
בראשיכם דהיינו ישראל שהם רבים מהלויים:
דכ"י יח הפקר ב"ד הפקר וכל מידי דמונח לאו עקירה הוא: וכל אשר
לא יבא וגו' כס' עזרא: וראשי האבות למטות ה"ל
למכתב וראשי מטות בני ישראל:
ת"ש אליו תשמעון נא להוכיח כנגד מי שאמר אין ב"ד מתכין

האשה רבה פרק עשירי יבמות כח

אחת מכל מצות שבתורה כגון אליהו בהר
הכרמל הכל לפי שעה שמע לו. שאני התם
דכתיב אליו תשמעון ולגמר מיניה מגדר מלתא
שאני. ת"ש א"ר אלעזר בן יעקב שמעתי שב"ד פ' נגמיר
מכין ועונשין שלא מן הדין ולא לעבור על דברי הדין
תורה אלא לעשות סייג לתורה. מעשה באדם
אחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים והביאוהו
לב"ד וסקלוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה
צריכה לכך. ושוב מעשה באדם אחד שהטיח
באשתו תחת התאנה והביאוהו לב"ד והלקוהו לא
מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך מגדר
מלתא שאני:

רבי ינאי ה"ל אריסא דהוה מייתי ליה כנתא צג
דפירי כל מעלי שבתא ההוא יומא נגה ליה
ולא אתא שקל עשר מפירי דביתיה עילויהו אתא
לקמיה דרבי חייא אמר ליה שפיר עבדת דתניא
לעקור דבר מן התורה ומכאן יראה שיכולין צ"ד לעקור דבר
מן התורה: דכתיב אליו תשמעון כנביא אמת כתיב: כגון
אליהו בהר הכרמל שהקריב זבחה בשעת איסור הזמות ואיכא
כרת דשקוטי קוץ וכרת דהעלאה: מגדר מלתא לעשות גדר
ותקכה [כי התם] שהשיצן ע"י כך מע"ז: רוכב על סוס והוא
משום שבות: וסקלוהו כמחלל שבת גמור: צריכה לכך שהיתה
שעת השמד והיו פרוצין צעזערה: שהטיח צעל:
נגה ליה שהה יותר מזמנו: עלייהו ואע"ג דאכתי לא אתי:

שבינה
אמר
לא מן
ו אין
שרים

*וכל
שרים
גולה
נחלו
מטות
אלא
שירצו
יצו:

על
הרבים

אשר
ת ה"ל

מתכין

דברי יד * למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים אלו
 שבתות וי"ט למאי הלכת' אילימא לעשורי ומכל
 סס איצטריך קרא למישרי טלטול דרבנן * אלא לאו
 ע"כ כי האי גוונא א"ל והא אקריין בחלמ' קנה רצוץ
 ח"כ מאי לאו הכי קאמרי (לך) [לי] * הנה בטחת לך
 על משענת הקנה הרצוץ הזה לא הכי קאמרי לך
 ישעי' ונ * קנה רצוץ לא ישבור ופשתח בהה לא יכבשה:
 מו תניא * לא תסניר עבד אל אדוניו רבי אומר
 סס בלוקח עבד על מנת לשחררו הכתוב מדבר
 דברי כג ה"ד אמ' רב נחמן בר יצחק דכתב ליה לכשאקחך
 הרי עצמך קנוי לך מעבשיו:

למען תלמד גבי תרומה ומעשרות כתיב ואכלת לפני ה' וגו': כל
 הימים אלו שבתות וי"ט הוי למד לטהר שלא יטעל עוכג [שבת]
 בשביל תקון הטבל: למאי הלכתא ומה אסא קרא לאזהורי: אי
 נימא עשורי בשבתא ומיכל ואיצטריך לאשמועינן דאע"ג דשבת
 הוא מתקנן פשיטא וכי איצטריך קרא למישרי טלטול דרבנן
 הפרשת מעשרי בשבת איכה אלא משום שבות דתכן אלו הן משום
 שבות לא מגביהין תרומות ומעשרות במסכת בינה והיכא אסר לן
 קרא טלטול (דעלמא) [בעלמא] דאיצטריך למשרייה הכא: אלא
 לאו בה"ג דמות' לעשר על מה שלא בא לעולם ועתיד לבא לצורך
 עוכג שבת: והא אקריין בחלמא ליל שבת זה: קנה רצוץ מקרא
 אסד ושמו קנה רצוץ: מאי לאו הנה בטחת וכו' ולא שפיר
 עבדת: לא קרא אקרינא אקריין: קנה רצוץ לא ישבור סיפיה
 דקרא (כי) לאמת יוליא משפט דשפיר עבדת:

על מנת לשחררו ומוהר שלא להשתעבד בו:

האשה רבה פרק עשירי יבמות כט

הניא *ואישה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה מו
אלא מאישה פכולה לכהונה והיונו ריח צד
הגט שפוסל בכהונה: ^{ויקר' כח}

אזל ר' אלעזר אמר לשמעתי בי מדרשא ולא מח
אמרה משמיה דר' יוחנן שמע ר' יוחנן איקפד צו

עורל לגביה ר' אמי ור' אסי א"ל לא כך היה ע"כ
המעשה בבית הכנסת של טבריא בנגר שיש

בראשו גלוסטרא שנחלקו בו ר' אלעזר ור' יוסי
עד שקיעו ספר תורה בחמתן. קרעו ס"ד אלא

אימא שנקיע ס"ת בחמתן והיה שם ר' יוסי בן
קיסמא אמר תמה אני אם לא יהיה בית הכנסת

זו בית ע"ז וכן הוה הדר איקפד טפי אמר חברותא
נמי על לגביה ר' יעקב בר אידי אמר [לן] כהיוב

*כאשר צוה ה' את משה [עבדו] כן צוה משה ^{הכספי' יח}
את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל

לא נתגרשה אלא מאישה כגון שכתב לה גט ואי' לה הרי את
מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם שלא נתגרשה זו

לגמרי כל האישה כפרדה. פסולה לכהונה אם מת והותר ליכשא
נגר שיש בראשו גלוסטרא שראשו עב וראוי לשקיקת אומים

ולשאר תשמיש ונחלקו בו לעכין כעילת דלת ר' אלעזר אוסר
לכעול בו ור' יוסי מתיר לפי שיש תורת כלי עליו ומותר לטלטלו:

חברותא נמי את תלמידי אתם עשיתם קברי אתם מציאי' (לי)
[לי] רחיה מר' אלעזר ור' יוסי שהיו קברים: וכן עשה יהושע

העיד עליו המקרא שכל מה שעשה מפי עשה ואפילו מה
^{המקרא שכל מה שעשה מפי עשה ואפילו מה}

אשר צוה ה' את משה וכי כל דבר שאמר יהושע
 היה אומר להם כך אמר לי משה אלא יהושע
 יושב ודורש סתם והכל יודעין שתורתו של משה
 היא אף ר' אלעזר תלמידך יושב ודורש סתם
 והכל יודעין שהתורה שלך היא א"ל מפני מה
 אין אתם יודעין לפיכך כבן אידי חברנו ור' יוחנן
 מאי טעמא קפיד כולי האי דאמר רב יהודה אמר
 רב מ"ד *אגורה באהלך עולמים וכי אפשר לו
 לאדם לדור בב' עולמים אלא אמר דוד לפני
 הקב"ה רבש"ע יהי רצון *שיאמרו דבר שמועה
 מפי בעולם הזה דא"ר יוחנן משום ר' שמעון בן
 יוחי כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם
 הזה שפתותיו דובבות בקבר א"ר יצחק בן זעירא
 ואי תימא שמעון נזירא מאי קרא *וחכך כיון הטוב
 הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ככומר
 של ענבים מה כומר של ענבים כיון שמניח
 אדם אצבעו עליו מיד דובב אף ת"ח כיון שאומרי
 דבר שמועה מפיהם בעולם הזה שפתותיהם
 דובבות בקבר :

מליס סא
 חלקופר'
 כל
 הפסולין

שאמר סתם שהרי אי אפשר בכל דבר ודבר שיאמר יהושע כך אמר
 משה ואפילו הכי אסהיד קרא דמפי משה היה: שיאמרו דבר
 שמועה מפי בעוה"ז איהו שפתי נעות בקבר כאלו אני חי:
 דובבות נעות לשון דבור (ס"א דונב) שזרתיק ומנלנך: כומר
 כלי שמניחין לו ענבים עד שמתקממים וייכו כוס ללאת כמו
 מכמר בצרא דתמיד נאקט: דובב היין רוקש ונע ויולא למעלה:

נרש
 *וייה
 *הוא
 הערב
 בן א
 רבנו
 דבר
 מדעו
 ת"ר
 ופוט
 מעיש
 הוא
 מאי
 כמי
 כאן
 בה
 הבית

נושאים על האנוסה פרק אחד עשר יבמות ל

נושאים על האנוסה

פרק אחד עשר

*ויהי דבר ה' אל יונה שנית לאמר שנית דברה מט
עמו שכינה שלישית לא דברה עמו והכתיב צח
*הוא השיב גבול ישראל מלבוא חמת עד ים יונה ג
הערבה כדבר ה' וגו' אשר דבר ביד עברו יונה ו"ב יד
בן אמתי הנביא אמר רבינא על עסקי נינוה קאמר.
רב נחמן בר יצחק אמר הכי קאמר כדבר ה' אשר
דבר ביד עברו יונה בן אמתי כשם שנהפך נינוה
מרעה לטובה כך בימי ירבעם בן יואש נהפך להם
לישראל מרעה לטובה:

ת"ר העבד והאשה אין חולקין להם תרומת בכית ק
הגרנות ובמקום שחולקין נותנין לאשה תחלה
ופוטרין אותה מיד מאי קאמר ה"ק במקום שחולקין
מעשר עני נותנין לאשה תחלה מ"ט משום זילותא
הוא השיב ירבעם בן יואש: על עסקי נינוה קאמר דלא דברה
עמו על עסקי כינוה אלא שני פעמים:

מאי קאמר קתני אין חולקין והדר קתני במקום שחולקין: ה"ק
האי במקום שחולקין לאו אתרומה קאי וה"ק ודבר שחולקין
כמי לכאיש כגון מעשר עני שהוא מתחלק בתוך הבית בעיר ואין
כאן משום ייקוד דשכיני איכסי כותני' לאשה תקילה משום דזילא
בה מילתא למיקס: [מעשר עני אין מתחלק בגורן אלא בתוך
הבית כדכתיב לגר וליתום ולאלמנה וגו' ועוד משום דלא ליכסמו

30 נושאין על האנוסה פרק אחד עשר יכמות

אמר רבא מרישא כי הוה אתו גברא ואתתא לדינא
קמאי הוה שרינא תיגרא דגברא ברישא. אמינא
דמהייב במצות. כיון דשמעא להא שרינא תיגרא
דאתתא ברישא מ"ט משום זילותא:

אמר שמואל י' כהנים עומדים ופירש אחד מהם
ובערל הולד שתוקי מאי שתוקי אילימא

ס"ד
ע"ג

שמשתקין אותו מנכסי אביו פשיטא מי ידעינן
אבוה מנו אלא שמשתקין אותו מדין כהונה מ"ט

וידבר כ"ה

אמר קרא "והייתה לו ולזרעו אחריו בעינא זרעו
מיוחס אחריו וליבא מתקיף לה רב פפא אלא

כ"ה י'

מעשה נבי אברהם דכתיב *לחיות לך לא תיב
ולזרעך אחריו דתם מאי קמוהר ליה רחמנא

הכי קאמר ליה לא תינכב נברית ושפתה דלא
ליזיל זרעך בתרה:

עניי: גברא ואתתא זה תובע בעל דינו וזו תובעת בעל דינה
ואין הדין בין שניהם: שרינא תגרא דגברא ברישא הייתי כזקק

לאיש תמלה לגמור את דינו ואס"כ הייתי כזקק לדון בין אשה ובין
בעל דינה]:

הולד שתוקי וכשר הוא דהא פשיטא לן דגן כהן הבא על הסכומי
הוא: מדין בהונה מלעבוד עבודה ואע"ג דלעכין יוססין

לישא אשה כשר הוא פסול לעבודה: אחריו שכיב זרעו [שהוא
שלו]: מאי קמוהר ליה רחמנא הויל והוא אחריו קדרשת

ליה לעכין פיסול כהונה הכא מאי פיסול קדרשת ביה הא ודא:
גבי ישראל כשר הוא כגון י' כשרים עומדים ופירש א' מהם ובעל
זרעך בתרה כדאמרי' צפ"ג דקידושין שפסה הולד כמזה דכתיב

אמ
אל
דבע
הית
עד
וה
הא
מי
גר
ל
לאת
קצ
אין
הר
בעל
עני

מצות חליצה פרק שנים עשר יבמות לא

מצות חליצה

פרק שנים עשר

אמר רבא גר דן את חברו דבר תורה שנאמר קב
*שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' דברים יו
אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך עליך הוא
דבעינא מקרב אחיך אבל גר דן את חברו גר ואם
היתה אמו מן ישראל דן אפי' ישראל ולענין חליצה
עד שיהא אביו ואמו מן ישראל שנאמר *ויקרא דות
שמו בישראל:

והכתיב *יחלץ עני בעניו. בשבר (עני) [עניו] ג
יחלצנו מדינה של גיהנם אלא האשסע"ב

אינו לו

האשה וילדיה וגו' ככרית דכתיב כי יסיר את זכך זכך הנא
מ'ישראל' קרוי זכך ואין זכך הנא מן הככרית קרוי זכך לאכנה:
גר דן את חברו דיני כפשות דאילו דיני ממזכו' אפי' לכל ישראל
דמתן הכל כשרים לדון דיני ממזכות ואמרינן הכל לאתויי מאי
לאתויי גר: עליך הוא דבעינא מקרב אחיך אבל על הגר אפי'
קברו אתה מקים עליו דיין בכלל מלך דכתיב מלך במשפט יעמיד
ארץ אם דומה דיין למלך שאין לררך כלום יעמיד ארץ ועוד שיסו'
הרבה כתיב כאן כל משימות שאתה משיס לא יהו אלא מקרב
אחיק: בישראל משמע שיהא ישראל מכל לדדין:

בעל התלמוד נא להקשו' ולהוכיח כי פירושו וקללה כעלו אינו קליפה
משא לא לשון זרוז כמו הקלבו מאתכסולו"א והבתיב יחלץ
עני בעניו כלו' יזרזו ויתן (בו) [לו] כח ותירץ המתרץ שלעול'

תליס לד דכתיב *חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם.
בשכר יריאיו יחלצם מדינה של גיהנם. אלא
ישעיה נכהא דכתיב *ועצמותיך יחליץ וא"ר אלעזר זו מעולה
שבברכות ואמר רבא זרזוי גרמי אין משמע הכי
ומשמע הכי וכו':

א"ל ההוא מינא לר"ג עמא דחליץ ליה מארו
מיניה דכתיב *בצאנם וכבקרם ילכו לבקש
את ה' ולא ימצאו חליץ מהם א"ל שוטה מי כתיב
חליץ להם חליץ מהם כתיב ואילו יבמה דחלצו
לה אחין מידי מששא אית בה:

נא א"ר יוחנן ד' בעילות בעל אותו רשע באותו יום
קג שנא *בין רגליה כרע נפל שכב בין רגליה
כרע נפל באשר כרע שם נפל שדוד. והא קא
מחהניא מעבירה א"ר יוחנן משום רשב"י כל
טובתן של רשעים *רעה היא אצל צדיקים שנא'
הוא לשון קליפה (ומשני) דהכא כמי שלופי הוא וה"ק בזכר עכיו
שכיפר לו נקייו יקללכו ויללכו מדינה של גיהנם: ויחלצם קס"ד
זרחי הוא שיקליפו כק:

ה"ג שוטה מי כתיב חליץ להם חליץ מהם כתיב הוא קבל
קליפה מהם ואילו יבמה דקללי מינה אקין שהיבס קבל
הימנה מידי מששא אית בה:

בין רגליה בין ירכותיה שנא עליה סיסרא וכתוכה יעל כדי
ליגעו: כרע נפל שכב שנעה כתיב נקרא: רעה היא
שאוכאים הרשעים וקלה כפש לדיק בהכאתן הלכך לאו הכאה

מצות חליצה פרק שנים עשר יבמות לב

*השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע
בשלמא רע לחיי אלא טוב אמאי לא אלא ש"מ
טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים. בשלמא
התם [דילמא] מדכר ליה שמא דע"ז אלא הבא
מאי רעה איכא דקא שדי בה וזהמא דא"ר יוחנן
בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה וזהמא ישראל
שעמדו על הר סיני פסקה וזהמתן אימות שלא
עמדו על הר סיני לא פסקה וזהמתן:

לוי נפק לקריית' בעו מיניה גידמת מהו שתחלוץ נב
יבמה שרקקה דם מהו זה המאמר כמוז ג"כ בירושלמי קה
יותר באורך והעתקתיו כמ"ש שס וכמ"ש כאן: בני סימוניא
אתו לגבי רבי אמרי ליה בעיא תתן לן חד בר
נש דריש ודאין וחזן וסופר ומתניין ועבד לן כל
צרכנן ויהב לון לוי בן סיסי עשו לו בימה גדולה
והושיבוהו עליה אתון ושאלון ליה הגידמת במה
היא חולצה ולא [אניבון (הזינס) ריקקה דם
מהו ולא אניבון] אמרין דילמא לית הוא מארי
אולפן נשאל ליה אגדתא שאלון באגדתא אתו
ואמרו ליה מהו הדין דכתיב *אבל אגיד לך את
הרשום בכתב אמת אם אמת למה רשום ואם

הוא: שמא דע"ז למה גכנת את אלהי:
מהו שתחלוץ בסיכיה: יבמה שרקקה דם מהו מי הוה קליפה
מעליותא: אבל אגיד לך את הרשום וגו' מקר' הוא
בדכילא שהמלאך אמר לו אגיד לך את כל הכגור בשמים ורשום

כדל' לא
שנת פרק
חכיות
ע"א ס"ג

דכילא י

רשום למה אמת ולא אניכון כן כתוב בירושלמי
 ובגמר' שלנו נוסחא אחרת הרשום בכתב אמת
 מכלל דאיכא כתב שאינו אמת לא הוה בידיה
 ע"כ. ירושלמי אחון לגבי רבי אמרי ליה הדין
 פרוסא דפייסינג אמרי לון חייכון בר נש דכותי
 יהבית לבן שלח אייתוהי ושאל ליה א"ל הגודמת
 במת היא חולצת א"ל בשיניה ריקקה דם מהו א"ל
 אם יש בו צחצוחית של רוק כשר. ובגמרא שלנו
 לא הוה בידיה אתא שאיל בי מדרשא א"ל מי
 כתיב וחלצה ביד ומי כתיב וירקה רוק ע"כ. מהו
 הדין דכתיב אבל אגיד לך את הרשום בכתב אמת
 א"ל עד שלא נחתם גזר דין רשום משנחתם גזר
 דין אמת א"ל ולמה לא אתיבינון א"ל עשו ליה
 בימה גדולה והשיבוני עליה וטפת רוחי עלי וקרא
 עליו *אם נפלת בהתנשא ואם זמות יד לפה. ^{משלי ל}
 גרם לך להתנבל בדברי תורה על שנשאת בתם
 עצמך ע"כ בירושלמי: ובגמ' שלנו אבל אגיד לך את
 הרשום בכתב אמת [וכי יש כתב שאינו אמת] לא לפני
 קשיא כאן בגז"ד שיש עמו שבועה כאן בגז"ד שאין עמו
 שבועה כדרב שמואל בר אמי דאמר רב שמואל בר
 ככתב והוא אמת מכלל דאיכא בשמים כתב דאיכו אמת נתמיה
 מי כתיב וירקה בפניו רוק דלהוי משמע ללא יהא שם אלא רוק
 וירקה סתמא כתיב ואפילו רוק ודבר אקר והכא כמי אי אפס
 בלא לקטוקית רוק: בכתב אמת שהקב"ה מאמתו ומקיימו ויאי

מצו
 אמו א'
 מתקדש
 עון ביה
 [רבה]
 הוא בו
 מהכפה
 [רבה]
 דעסק
 ובגמיל
 אחת ה
 באו וה
 שמא מ
 ימיתו א
 בתורה
 שמו א
 לגזר דין
 אתיבי א
 לפני א
 כתיב
 בהמ
 יחיד ה
 ברה
 זור ומנט

מצות חליצה פרק שנים עשר יבמות לג

אמרי א"ר יונתן מנין לגז"ר שיש עמו שבועה שאינו
מתקרע שנא' *ולכן נשבעתי לבית עלי אם יחכפר ע"ל ג
עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם אמר (רבא)
[רכה] בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר
הוא בדברי תורה אבוי אמר בזבח ובמנחה אינו
מתכפר אבל מתכפר בגמילות חסדים. (רבא)
[*רכה] ואבוי מדבית עלי קאתו (רבא) [רכה] ע' כג"י
דעסק בתורה היה איבעין שנין אבוי דעסק בתורה כמופ'
ובגמילות חסדים היה שיתין שנין. ת"ר משפחה כג"י
אחת היתה בירושלים שהיו מתים כבן י"ח שנה
באו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי אמר להם
שמא ממשפחת עלי אתם שנא' *וכל מרכיב ביתך כס ג
וימיתו אנשים לכו ועסקו בתורה ותחיו הלכו ועסקו
וקרא בתורה וחיו והיו קורין אותם משפחת יוחנן על
שמו אמר רב שמואל בר אבון אמר רב מנין
בתם לגזר דין של צבור שאינו נחתם אינו נחתם והכתיב
ד אה"כ כי אם תכבסי בנחר ותרכי לך בורית נכתם עונך ירמיה ג
לא לפני אלא מנין שאפילו נחתם מתקרע שנאמר
יין עמומי כה' אלהינו בכל קראנו אלו והכתיב *דרשו דנריס ד
אל ברה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב לא קשיא הא ישעי' כפ
תיחיד הא בצבור ויחיד אימת אמר רב נחמן אמר
יבה בר אבוח אלו עשרה ימים שבין ר"ה ל"ה:

אפסו וזר ומנטלו וקוטמו אמת: אחר רבא גרסינן ול"ג ואמר רבא
בהמצאו שמע שאין מלוי נכל עת:

נד רבי חינא ור"ש בר רבי הווי יתבי פתח חד מנייהו
 ואמר המתפלל צריך שיתן עיניו למטה שנים
 *והווי עיני ולבי שם כל הימים. וחד אמר עיני
 למעלה שנא *נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים
 אדהכי אתא ר' ישמעאל בר' יוסי לגבייהו אמר
 להו במאי עסקיתו אמרו ליה בתפלה אמר להו
 כך אמר אבא המתפלל צריך שיתן עיניו למטה
 ולבו למעלה כהו שיתקיימו שני מקראות הלל
 אדהכי אתא רבי למתיבתא אינהו דהווי קליה
 (עול) יהבי בדוכתיהו ר' ישמעאל בר' יוסי אגב
 יוקרי' הוה מפסע ואויל א"ל אבהן מי הוה ו
 שמפסיע על ראשו עם קדש א"ל אני ישמעאל
 בר' יוסי שבאתי ללמוד תורה מפני רבי א"ל וכ
 אתה הגון ללמוד תורה מפני רבי א"ל וכי משו
 ראוי היה ללמוד תורה מפני הגבורה א"ל וכי משו
 אתה א"ל וכי רבך אלהים הוא אמר רב יוס
 שקליה רבי למטרפסיה דקא"ל רבך ולא רב
 אדהכי אתת יבמה לקמיה דרבי (למחליץ) א"ל
 עיניו למטה כלפי ארץ ישראל משום דשכיב' התם קיימא דכתיב
 והווי עיני ולבי שם: אתא רבי למתיבתא למדרש ואב
 כל יד למויחז אדוכתייהו ר' ישמעאל בר' יוסי צעל צער הו
 כדאמר' בהשוכר את הפועלים: מפסע ואויל הוסיף לטע: אבה
 והו לשון תלמידו של רבי היה (ונידושלמי אבא יודן ואבהן לינא קליה
 מוס' אימא בחוספתא): שקליה רבי למטרפסיה לגמולו על שש

מצ
 ר' לא
 בר' י
 אשה
 אדוכו
 קא מ
 שצרו
 שאין
 עם ק
 באותו
 שתי
 חני
 ובהב
 שאול
 לשם
 בערו
 ולא מ
 למנדק
 כאבא

מצות חליצה פרק שנים עשר יבמות לד

ר' לאבדן פוק בדקה לבתר דנפק א"ל ר' ישמעאל
בר' יוסי כך אמר אבא איש כתיב בפרשה אבל
אשה בין גדולה ובין קטנה א"ל (רבי לאבדן חוב
אדוכתיך) [חא] לא צריכת כבר הורה זקן הוח
קא מפסע אבדן ואחי א"ל ר' ישמעאל בר' יוסי מי
שצריך לו עם קדש יפסע על ראשי עם קדש מי
שאין לו צורך עם קדש הואך יפסע על ראשי
עם קדש א"ל רבי לאבדן קום בדוכתיך . תנא
באותה שעה נצטרע אבדן וטבעו שני בניו ומיאן
שתי כלותיו אמר רב נחמן בר יצחק בריך רחמנא
דכספיה לאבדן בהאי עלמא :

בית שמאי

פרק שלשה עשר

חני בר קפרא לעולם ידבק אדם בג' דברים נה
ויתרחק מן ג' דברים ידבק בג' דברים בחליצה קט
ובהבאת שלום ובהפדת נדרים . בחליצה כאבא
שאול דתניא אבא שאול אומר הכונס את יבמתו
לשם נוי לשם אישות לשם דבר אחר כאלו פוגע
בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר . בהבאת
ולא מיסה : פוק בדקה סס הניחה שתי שערות : לא צריכת
למנדקה : כבר הורה זקן ר' יוסי : נצטרע אבדן עוכשו של
לשון הרע כגעים :

כאבא שאול פ' הקולץ הכונס את יבמתו לשם נוי וכו' :

תלים לד שלום דכתיב *בקש שלום ורדפהו *וא"ר אבהו
 שס"ע"ג אתיא רדיפה רדיפה כתיב הכא בקש שלום ורדפהו
 משלי כ"א וכתיב החם *רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה
 גיטין פ' וכבוד. בהפרת נדרים כ"ר' נתן דתניא ר' נתן אומ'
 השילח ופ' הנודר כאלו בנה במה והמקיימו כאלו הקריב
 ד' נדרים עליה קרבן. ויתרחק מג' דברים מן המאונים ומן
 ופ' הכנוד הפקדונות ומן הערבונות. מן המאונים דלמא גדלה
 מן הידק ומחרטא בה מן הפקדון בבר מתא דבייתיה כי
 בייתיה דמי מן הערבונות בערבי של ציון דא"ר
 משלי י"א יצחק מ"ד *רע ירוע כי ערב זר רעה אחר רעה
 תבא למקבלי גרים ולערבי של ציון ולתוקע עצמו
 פ' החולץ לדבר הלכה מקבלי גרים כ"ר' חלבו דא"ר חלבו

ופ"ק וא"ר אבהו נמוסכת קדושין: אתיא רדיפה רדיפה משלום שזכר
 דנדה ופ"ג גדול להנאת שלום שאוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לו
 ופ"ג דקדושין לעוה"ב (בגמילו') [כגמילות] קסדי' דכתיב זהו ימלא חיים לדקה
 וכבוד לדקה בעוה"ב וכבוד בעוה"ז: כאלו בנה במה בשעת
 איסור הנמות דמוטא הוא דכתיב וכי תקדל לכדור וגו' הא אם
 לא תקדל יהיה נך קטא: כאילו הקריב קרבן שעבר עליו שתי
 עבירות אלא ילך אלל חכם ויתירכו כדי שלא יהא רגיל בכך:
 מן הערבנות שלא יהא ערב: בבר מתא לא יקבל סקדון מבן
 עירו: דבייתיה כי בייתיה דמי שרגיל אללו ויטול את שלו ויחזור
 ויתבענו: רע ירוע רעה אחר רעה: כי ערב זר המערב גרים
 זרים בישראל והנכנס בערבון כמי קשמע: ולתוקע עצמו וסיפא

א"ר אבהו נמוסכת קדושין: אתיא רדיפה רדיפה משלום שזכר
 דנדה ופ"ג גדול להנאת שלום שאוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לו
 ופ"ג דקדושין לעוה"ב (בגמילו') [כגמילות] קסדי' דכתיב זהו ימלא חיים לדקה
 וכבוד לדקה בעוה"ב וכבוד בעוה"ז: כאלו בנה במה בשעת
 איסור הנמות דמוטא הוא דכתיב וכי תקדל לכדור וגו' הא אם
 לא תקדל יהיה נך קטא: כאילו הקריב קרבן שעבר עליו שתי
 עבירות אלא ילך אלל חכם ויתירכו כדי שלא יהא רגיל בכך:
 מן הערבנות שלא יהא ערב: בבר מתא לא יקבל סקדון מבן
 עירו: דבייתיה כי בייתיה דמי שרגיל אללו ויטול את שלו ויחזור
 ויתבענו: רע ירוע רעה אחר רעה: כי ערב זר המערב גרים
 זרים בישראל והנכנס בערבון כמי קשמע: ולתוקע עצמו וסיפא

ב
 קשי
 של
 דתני
 לו
 תורה
 דאפי
 *ולמו
 כל
 כדקא
 אין
 צריכי
 דתימ
 דקרא
 בקיאי
 דקרא
 שס מק
 הערבון
 (ודף)
 חוקע
 שזכר
 מקבל
 בעולם
 תור:
 אין לו
 אית ליו

בית שמאי פרק שלשה עשר יבמות לה

קשים גרים לישראל כספחה בעיר. ערבי
של ציון דעבדי שלוף דוץ. חוקע עצמו לדבר הלכה
דתניא ר' יוסי אומר כל האומר אין לו תורה אין
לו תורה פשיטא אלא כל האומ' אין לו אלא
תורה אין לו אלא תורה הא נמי פשיטא אלא
דאפי' תורה אין לו מ"ט אמר רב פפא אמר קרא ^{דנניס ה}
*ולמדחם ועשיחם כל שישנו בעשייה ישנו בלמידה
כל שאינו בעשייה אינו בלמידה ואבע"א לעולם
כדקאמרת מעיקרא כל האומר אין לו אלא תורה
אין לו אלא תורה ודקאמרת הא נמי פשיטא לא
צריכא דקא מגמר לאחרינא ואזלי ועבדי מהו
דתימא אית ליה אגרא לדידיה קמ"ל. ואבע"א
דקרא וזכא תוקעים בוטק וכולה מפרש לה: קשים גרים שאין
בקיטין בדקדוקי מלות ולמדין ישראל ממעשיהן: כספחה לישכא
דקרא נקט וכלה הגר עליהם וכספקו על בית יעקב: של ציון
שם מקום שמניקין הלוח ותופסין הערב ל"א של ציון קוראים שם
הערבון על שם כוטריוקון שלוף דוץ שולף עלמו מן הלוח ותוקע
(דוץ) עלמו על הערב: דוץ לשון תוקע כדאמרי' דלה ושלפה:
תוקע עצמו לדבר הלכה שאומר הריני שונה ואיני מקיים ואקבל
שכר תלמוד: אין לו תורה אינו עוסק בתורה: אין לו תורה אינו
מקבל שכר ת"ת: אין לו אלא תורה אינו עוסק בשום מלוח
בעולם אלא בתורה אינו מקבל עליהם שכר אלא שכר תלמוד
תור': אפי' תורה אפי' שכר לימוד אין לו: ואבע"א כדמעיקר'
אין לו אלא תורה ודקאמרת הא נמי פשיטא לא צריכא וכו':
אית ליה אגרא דעשייה:

חוקע עצמו לדבר הלכה בדיונא דאתי דינא לקמיה
וגמר הלכה ומדמי מלתא למלתא ואית ליה רבה
ולא אזיל משאיל דא"ר שמואל בר נחמני א"ר
יונתן לעולם יראה דין עצמו כאלו חרב מונחת
לו בין ירכותיו וגיהנם פתוח לו מתחתיו שנאמר
ס"ג *הנה מטחו שלשלמה ששים גבורים סביב לה
מגבורי ישראל וגו' מפחד בלילות מפחד של
גיהנם שדומה ללילה:

האשה שלום

פרק המשה עשר

ק"ח א"ל רבינא לרבא המוכה גט לאשתו במקום
קטטה מהו כיון דאירת ליה קטטה בהדה
זכות הוא לה או דילמא ניחא דגופה עדיף לה
ע"ג ת"ש דאר"ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו
אביו אמר דשומשמנא גברא כורסה בי חרתא
רמו לה רב פפא אמר דנפצא גברא תיקרי כסיפי

וגמר הלכתא יודע הלכה [אלא] שאין דומה דין הבא לפסיו
כ"כ ומדמי מלתא למלת' ולא משאיל לרבי' והיינו חוקע סמוך
וכשען על ההלכה שהוא יודע: גבורים לייכים: שלשלמה
שהשלים שלו: מטחו בית המקדש ששם לשכת הגזית:
טן דו גופיים ב' כל שהוא בעל: דשומשמנא גברא גון כמלה:
כורסה בי חרתא רמיא מקוקת עלמה כנשואה וכותמת כמאה
אלל קטנות קורות הארץ: דנפצא אומנותו שאוסה מכפץ למר:
: מייבצא ארמא חייז חייז

האשה שלום פרק חמשה עשר יבמות לו

בבא ותיתוב רב אשי אמר דקולסא גברא לא בעי טלפחי לקידרא תנא וכולן מזנות ותולות בבעליהן:

האשה בתרא

פרק ששה עשר

מתני' אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם קב החוטם וכו': גמ' ת"ר פדחת ולא פרצוף פנים פרצוף פנים ולא פדחת אין מעידין עד שיהיו שניהם עם החוטם אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קרא *הכרת פניהם ענתה בס אבא בר מרתא יסעיה ג דהוא אבא בר מניומי הווי מסקי ביה דבי ריש גלותא זווי אייתי קירא דבק בבלייתא דבק באפותיה חלף קמיייהו ולא *בשקררהו:

* סי' כוונ

ההוא גברא דטבע באגמא דסמקי אנסיב רב שילא לדביתהו א"ל רב לשמואל תא

ערוכין

דקולסא גברא שמץ פסול משפחה: טלפחי עדשים שהוא מאכל י"ט קל ואין מסרון כים כ"כ אינה שאלת ממנו אך יקרא שמו עליה: כל' לא אין מעידין על האיש שמת א"כ ראוהו מת בפרצוף פניו עם קוטמו שיטולין להכירו שזהו כו': פדחת מלס: הכרת פניהם ענתה בהו העידה בס אלמ' אין עדות בשאר גוף אלא בהיכר פנים: קירא שעה: דבק בבלייתא דנקה במעט מטלית נלויה: בלייתא נגד נלויה: באפותיה במלכו:

כא

אגמא דסמקי אגס של אותו מקום: אגס מהש"ק בלע"ז עומד

נשמחיה א"ל נשלח ליה כרושא שלחו ליה מים
 שאין להם סוף אשתו אסורה או מותרת שלח
 להו אשתו אסורה ואגמי דסמקי מים שיש להם
 סוף או שאין להם סוף שלח להו מים שאין להם
 סוף הם ומר מ"ט עבדת הכי מטעא טעינא אנא
 סברי כיון דקוו וקיימי כמים שיש להם סוף דמי
 ולא היא כיון דאיכא גלי אימור גלי אשפליה קרי
 רב עליה דשמואל *לא יאונה לצדיק כל און קרי
 רב עליה דשמואל *ותשועה ברוב יועץ:
 סס יא
 סס אמר רב אשי הא דאמרי רבנן מים שאין להם
 סוף אשתו אסורה ה"מ באיניש דעלמא
 אבל צורבא מרבנן לא אי דסליק קלא אית ליה
 ולא היא ל"ש איניש דעלמא ול"ש צורבא מרבנן
 דיעבד אין לכתחלה לא:

נז תניא אמר ר"ג פעם אחת הייתי מהלך בספינה
 וראיתי ספינה אחת שנשברה (כיס) והייתי
 מצטער על ת"ח שבה ומנו ר"ע וכשעליתי ביבשה
 בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך
 אמר לי דף של ספינה נזרמן לי וכל גל וגל שבא
 במקומו ואינו מים חיים: כמים שיש להם סוף דמי שאינו
 יכול לשוט על [פניהם] למרוק הלכך אס איתא דסליק הווי קו
 לי: גלי אשפליה למקום רחוק ומאס ילא: לא יאונה לצדיק
 כל און שלא באת תקלה זו לידו של רב לנדות את רב שלא:
 ותשועה ברוב יועץ תאוע' מן המכאול מפני שנטלתי עליה משמואל:

עלי
 יבא
 באו
 מים
 אסי
 בסס
 מצמ
 קפו
 בני
 לחו
 שעי
 שיי
 ת"ו
 שעי
 של
 העו
 נעני
 חופ
 שאי
 סס
 זרע

האשה בתרא פרק ששה עשר יבמות לו

עלי נענעתי לו ראשי מכאן אמרו חכמים אם
יבאו רשעים על אדם ינענע לו ראשו אמרתי
באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאומרים
מים שיש להם סוף מותרת מים שאין להם סוף
אסורה. תניא א"ר עקיבא פעם אחת הייתי מהלך
בספינה וראיתי ספינה אחת שמטרפת בים והייתי
מצטער על ת"ח שבת ומנו ר"מ כשעליתי למדינת
קפוטקיא בא וישב ורן לפני בהלכה אמרתי לו
בני מי העלך אמר לי גל טרדני לחבירו וחבירו
לחבירו עד שהקיאוני ליבשה אמרתי באותה
שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים
שיש להם סוף אשתו מותרת מים שאין להם סוף
אשתו אסורה:

ת"ר מעשה בכחו של נחוניא חופר שיחין שנפלה נח
לבור הנדול ובאו והודיעו לר' חנינא בן דוסא ש
שעה ראשונה אמר להם שלום. שניה אמר להם ע"צ
שלום. שלישית אמר להם עלתה אמר לה בתי מי כ"ק ס'
העלך אמרה לו זכר של רחלים נודמן לי וזקן מנהיגו
הסרה

נענעתי לו ראשי ועבר ע"ג והלך לו: ינענע לו ראשו ידקה
מפני השעה ולא יתגרה בהן:

חופר שיחין לעולי רגלים ומים מתכנסים בהם והיו שותין הס
ובהמת': שלום שעדיין יכולה לקיות וכן בשניה אבל שלישיית
שאינה יכולה לקיות אמר להן עלתה שידוע היה לו שלא תמות
שם כדלקמן דבר שהיה מתעסק בו אותו לדיק אציה לא יכשל בו
זרעו: זכר של רחלים זה אילו של ילסק: וזקן אחד מנהיגו זה

אמרו לו וכי נביא אתה אמר להם לא נביא אנכי
ולא בן נביא אנכי אלא דבר שהצדיק מחעסק בו
(לא) יכשל בו זרעו. א"ר אבא אעפ"כ מת בנו
תלים כ בצמא שנא * וסביביו נשערה מאד מלמד שחקב"ה
מדקדק עם סביביו כחוט השערה ר' חנינא אומר
סס סס מהבא * אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא הוא
על כל סביביו:

קכב מתני' מעשה בצלמון באחד שאמר אני [איש]
פלוגי בן איש פלוגי נשכני נחש זהרי אני
מת זהלכו ולא הכירוהו והלכו והשיאו את אישתו:
גמ' ודילמא שד הוא אמ' רב יהודה אמ' רב שראו
לו דמות אדם אינהו נמי דמו דחוו ליה בכואה
ואינהו נמי אית להו בכואה דחוו ליה בכואה
דכואה ודילמא לדידהו נמי אית להו בכואה
דכואה א"ר חנינא אמר לי יונתן שידא בכואה
אית להו בכואה דכואה לית להו:

אברהם: נביא אתה לידע שלא תמות: מחעסק בו בטורח
עשייתו: אעפ"כ כמה בנו של כפניא נלחא שכך דרכו של מקום
לדקדק עם הקסידים: וסביביו נשערה לשון חוט השערה: עם
סביביו עם לדיקים ההולכים אחריו:

שראו לו דמות אדם מתמלה כשלעק: בכואה דכואה כל
ללו: לימדני יונתן שידא שד היה לו בקי בהן:

הענין הנ"ל הוא שראו לו דמות אדם מתמלה כשלעק: בכואה דכואה כל ללו: לימדני יונתן שידא שד היה לו בקי בהן: